

ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ (Τ.Ε.Ι.) ΚΑΛΑΜΑΤΑΣ

ΣΧΟΛΗ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ ΓΕΩΠΟΝΙΑΣ

ΤΜΗΜΑ ΒΙΟΛΟΓΙΚΩΝ ΘΕΡΜΟΚΗΠΙΑΚΩΝ ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΩΝ ΚΑΙ ΑΝΘΟΚΟΜΙΑΣ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

ΘΕΜΑ: ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΣΤΗΝ ΑΝΑΠΛΑΣΗ ΤΗΣ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΠΛΑΤΕΙΑΣ ΤΗΣ ΚΑΛΑΜΑΤΑΣ

**ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ: ΔΑΡΡΑΣ ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ
ΣΠΟΥΔΑΣΤΡΙΑ: ΚΡΕΜΜΥΔΑ ΜΑΡΙΑ**

ΚΑΛΑΜΑΤΑ 2012

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΡΟΛΟΓΟΣ	σελ.4
ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ	σελ.5
ΕΙΣΑΓΩΓΗ	σελ.6
<u>ΜΕΡΟΣ Α: ΘΕΩΡΗΤΙΚΗ ΤΕΚΜΗΡΙΩΣΗ – ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΗ ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΗ</u>	
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1: ΕΛΕΥΘΕΡΟΙ ΑΣΤΙΚΟΙ ΧΩΡΟΙ	σελ.9
1.1. ΕΛΕΥΘΕΡΟΙ ΑΣΤΙΚΟΙ ΧΩΡΟΙ	σελ.9
1.2. ΑΝΟΙΧΤΟΙ ΕΛΕΥΘΕΡΟΙ ΑΣΤΙΚΟΙ – ΠΕΡΙΑΣΤΙΚΟΙ ΧΩΡΟΙ ΚΑΙ ΦΥΣΙΚΑ ΤΟΠΙΑ	σελ.13
1.3.ΤΟ ΓΕΝΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΟΥ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ ΤΟΠΙΟΥ	σελ.14
1.4.Η ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΠΛΑΤΕΙΑ ΤΗΣ ΚΑΛΑΜΑΤΑΣ	σελ.15
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2: ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΕΛΕΥΘΕΡΩΝ ΑΣΤΙΚΩΝ ΧΩΡΩΝ.....	σελ.18
2.1. Η ΣΗΜΑΣΙΑ ΤΟΥ ΑΝΟΙΧΤΟΥ ΧΩΡΟΥ ΕΝΤΟΣ ΑΣΤΙΚΟΥ ΙΣΤΟΥ.....	σελ.18
2.2. Η ΣΗΜΑΣΙΑ ΤΟΥ ΥΠΑΙΘΡΙΟΥ ΧΩΡΟΥ ΓΙΑ ΤΗΝ ΤΟΠΙΚΗ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ	σελ.18
2.3. ΟΙ ΣΗΜΕΡΙΝΕΣ ΧΡΗΣΕΙΣ.....	σελ.19
2.4. ΑΡΧΕΣ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ ΚΑΙ ΕΦΑΡΜΟΓΕΣ.....	σελ.19
<u>ΜΕΡΟΣ Β: ΔΙΕΡΕΥΝΗΣΗ ΜΕΛΕΤΩΝ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗΣ</u>	
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1: ΜΕΛΕΤΕΣ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗΣ ΑΠΟ ΤΗΣ ΗΠΑ	σελ.24
1.1. RALEY PARK, NEW YORK.....	σελ.24
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2: ΜΕΛΕΤΕΣ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗΣ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗ	σελ.27
2.1. Η ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ ΤΟΠΙΟΥ ΣΤΗΝ ΓΕΡΜΑΝΙΑ.....	σελ.27
2.2. Η ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ ΤΟΠΙΟΥ ΣΤΗΝ ΙΣΠΑΝΙΑ.....	σελ.29
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3: ΜΕΛΕΤΕΣ ΑΠΟ ΤΗΝ ΜΕΣΟΓΕΙΑΚΗ ΛΕΚΑΝΗ – ΕΛΛΑΔΑ .	σελ.32
3.1. ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ	σελ.32
3.1.1. ΠΛΑΤΕΙΑ ΓΕΩΡΓΙΟΥ – ΠΑΤΡΑ.....	σελ.32
3.1.2. Η ΠΛΑΤΕΙΑ ΥΨΗΛΩΝ ΑΛΩΝΙΩΝ – ΠΑΤΡΑ.....	σελ.33
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4: ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΔΙΕΡΕΥΝΗΣΗ ΤΩΝ ΜΕΛΕΤΩΝ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗΣ.....	σελ.34
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5: ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΧΩΡΩΝ ΜΕΛΕΤΗΣ – ΚΑΤΑΓΡΑΦΗ ΥΠΑΡΧΟΥΣΑΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ	σελ.37

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6: ΚΑΤΑΓΡΑΦΗ ΑΠΟΨΕΩΝ ΤΟΥ ΚΟΙΝΟΥ ΤΗΣ ΠΟΛΗΣ ΤΗΣ ΚΑΛΑΜΑΤΑΣ ΓΙΑ ΤΟΝ ΧΩΡΟ ΜΕΛΕΤΗΣ ΜΕΣΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΔΙΕΞΑΓΩΓΗ ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΩΝ.....	σελ.40
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7: ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΩΝ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ ΔΙΕΞΑΓΩΓΗΣ ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΩΝ ΚΑΙ ΔΙΑΤΥΠΩΣΗ ΣΧΕΔΙΑΣΤΙΚΩΝ ΚΡΙΤΗΡΙΩΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΠΙΛΥΣΗ ΑΝΑΠΛΑΣΗΣ ΤΗΣ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΠΛΑΤΕΙΑΣ.....	σελ.47
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 8: ΤΙ ΠΡΟΒΛΕΠΕΙ ΤΟ ΣΗΜΕΡΙΝΟ ΕΡΓΟ ΑΝΑΠΛΑΣΗΣ.....	σελ.55
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 9: ΔΙΕΡΕΥΝΗΣΗ ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΩΝ ΣΧΕΔΙΑΣΤΙΚΩΝ ΛΥΣΕΩΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΠΙΛΥΣΗ ΑΝΑΠΛΑΣΗΣ ΤΗΣ ΠΛΑΤΕΙΑΣ ΤΗΣ ΚΑΛΑΜΑΤΑΣ.....	σελ.58
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	σελ.61

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Η παρούσα πτυχιακή εργασία με θέμα: « Ανάπλαση – Διαμόρφωση της Κεντρικής Πλατείας Καλαμάτας» εκπονήθηκε σε συνεργασία με τον επιβλέποντα καθηγητή, στα πλαίσια που ορίζουν οι προπτυχιακές σπουδές του Τμήματος Βιολογικών Θερμοκηπιακών Καλλιεργειών και Ανθοκομίας του Ανώτατου Τεχνολογικού Εκπαιδευτικού Ιδρύματος στην Καλαμάτα.

Ο λόγος για τον οποίο επιλέχθηκε το συγκεκριμένο θέμα είναι η προσωπική μου επιθυμία να παρουσιαστεί μια σχεδιαστική πρόταση για την συγκεκριμένη πλατεία της οποίας η εικόνα της είναι απαράδεκτη και δεν αρμόζει σε μια πόλη σαν την Καλαμάτα. Επίσης θέλησα να δουλέψω το συγκεκριμένο θέμα διότι είναι ήδη στα άμεσα σχέδια της Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης και θα ήθελα να παρουσιαστεί μια νέα πρόταση.

Η πτυχιακή εργασία πραγματεύεται τον αστικό σχεδιασμό ανοιχτών χώρων και μελετά περιπτώσεις σχεδιασμού σε αστικές περιοχές στην Αμερική, στην Ευρώπη, στη λεκάνη της Μεσογείου και στην Ελλάδα, καταλήγοντας στην πόλη της Καλαμάτας και συγκεκριμένα στην Κεντρική Πλατεία της, την Πλατεία Εθνικής Αντιστάσεως.

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Ευχαριστώ τον καθηγητή μου Δάρρα Αναστάσιο για την ανάθεση του θέματος της εργασίας αυτής, καθώς και για την άριστη συνεργασία που είχαμε. Επίσης θα ήθελα να ευχαριστήσω εκ βάθους καρδιάς την οικογένειά μου για την πολύτιμη στήριξή τους σε όλη την διάρκεια των σπουδών μου. Επίσης θέλω να ευχαριστήσω την Κάπαϊ Ειρήνη για την βοήθειά της στην καταγραφή της υπάρχουσας κατάστασης της Πλατείας Εθνικής Αντιστάσεως και για την συνεργασία και βοήθεια στο κομμάτι των μεταφράσεων.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Σε αυτή την πτυχιακή εργασία μελετάται ο αστικός σχεδιασμός ελευθέρων χώρων και παρουσιάζεται μια συγκεκριμένη σχεδιαστική πρόταση για την Πλατεία Εθνικής Αντιστάσεως στην πόλη της Καλαμάτας. Αναλυτικότερα η εργασία αυτή χωρίζεται σε τρία μέρη.

Το πρώτο μέρος, Βιβλιογραφική Ανασκόπηση – Θεωρητική Τεκμηρίωση αναπτύσσονται τα κεφάλαια Ελεύθεροι Αστικοί Χώροι και Σχεδιασμός Ελεύθερων Αστικών Χώρων.

Στο πρώτο εκ των δυο κεφαλαίων γίνεται γενική αναφορά στους ελεύθερους αστικούς χώρους, στο τι είναι αστικοί χώροι (ορισμοί), καθώς και στις διάφορες χρήσεις τους. Στο δεύτερο κεφάλαιο του πρώτου μέρους αναφέρονται οι γενικοί κανόνες του σχεδιασμού καθώς και οι διάφοροι βιοκλιματικοί παράγοντες οι οποίοι επηρεάζουν τον σχεδιασμό των υπαίθριων χώρων.

Το δεύτερο μέρος, Διερεύνηση Μελετών Περίπτωσης, αποτελείται από τέσσερα κεφάλαια. Το πρώτο, Μελέτη Περίπτωσης από τις ΗΠΑ, το δεύτερο, Μελέτη Περίπτωσης από την Ευρώπη, το τρίτο Μελέτη Περίπτωσης από Μεσογειακή Λεκάνη – Ελλάδα αντίστοιχα, και τέλος το τέταρτο κεφάλαιο, Συμπεράσματα από την διερεύνηση των μελετών περίπτωσης. Στα τρία από τα τέσσερα αυτά κεφάλαια εξετάζονται περιπτώσεις αστικού σχεδιασμού σε διάφορες χώρες με διαφορετικό γεωγραφικό χαρακτήρα ενώ στο τέταρτο προκύπτουν κάποια συμπεράσματα από τις συγκεκριμένες μελέτες περίπτωσης, καθώς και το πώς μπορούν κάποιες σχεδιαστικές προτάσεις από τις μελέτες περίπτωσης να εφαρμοστούν και στην Πλατεία Εθνικής Αντιστάσεως.

Το τρίτο και τελευταίο μέρος αυτής της εργασίας αποτελείται από πέντε κεφάλαια. Το πρώτο, Περιγραφή Χώρου Μελέτης – Καταγραφή Υπάρχουσας Κατάστασης, εδώ γίνεται αναφορά και περιγραφή στην σημερινή κατάσταση στην οποία βρίσκεται ο συγκεκριμένος χώρος. Στο δεύτερο κεφάλαιο, Καταγραφή Απόψεων του Κοινού της Πόλης της Καλαμάτας για τον Χώρο Μελέτης μέσα από Διεξαγωγή Ερωτηματολογίων παρουσιάζεται η φόρμα των ερωτηματολογίων τα οποία συμπληρώθηκαν από το κοινό καθώς και τα αποτελέσματά τους. Στο τρίτο κεφάλαιο, Ανάλυση των Αποτελεσμάτων Διεξαγωγής Ερωτηματολογίων και Διατύπωση Σχεδιαστικών Κριτηρίων για την

Επίλυση Ανάπλασης της Πλατείας Εθνικής Αντιστάσεως, έχουμε την δημιουργία – παρουσίαση γραφημάτων για την καλύτερη κατανόηση των αποτελεσμάτων των ερωτηματολογίων αλλά και την διατύπωση των διαφόρων σχεδιαστικών κριτηρίων με την βοήθεια των οποίων θα δημιουργηθεί η τελική πρόταση για την πλατεία. Στο τέταρτο κεφάλαιο, Διερεύνηση Εναλλακτικών Σχεδιαστικών Λύσεων για την Επίλυση Ανάπλασης της Πλατείας Εθνικής Αντιστάσεως, παρουσιάζονται κάποιες σχεδιαστικές λύσεις για τον χώρο της πλατείας καθώς και ο λόγος για τον οποίο αυτές οι λύσεις δεν επιλέχθηκαν ως την τελική λύση. Στο τελευταίο κεφάλαιο, Διατύπωση Σχεδιαστικής Πρότασης Ανάπλασης της Πλατείας Εθνικής Αντιστάσεως, αναπτύσσεται το τελικό σχέδιο.

Εικόνα 1: "Η κεντρική πλατεία της Καλαμάτας, άποψη της πλατείας από την βορειοανατολική πλευρά"

**ΜΕΡΟΣ Α΄: ΘΕΩΡΗΤΙΚΗ ΤΕΚΜΗΡΙΩΣΗ –
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΗ ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΗ**

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1: ΕΛΕΥΘΕΡΟΙ ΑΣΤΙΚΟΙ ΧΩΡΟΙ

1.1. Ελεύθεροι Αστικοί Χώροι

Το ΑΣΤΙΚΟ ΤΟΠΙΟ είναι χώρος οικειοποιημένος, κωδικοποιημένος, που έχει υποστεί χρήσεις, συνθήκες, ρυθμίσεις, που δεν είναι προπαντός ελεύθερος και σε καμία περίπτωση κενός. Είναι αποτέλεσμα σχέσεων ανάμεσα σε οικονομικές δραστηριότητες, κοινωνικές δομές, πολιτιστικές αξίες καθώς και το φυσικό υπόβαθρο που μεταβάλλεται στο χρόνο. Είναι χώρος δυναμικός με τον άνθρωπο δράστη και επηρεαζόμενο, όχι θεατή, παράγοντα δημιουργίας, κοινωνικά και λιγότερο άμεσα ατομικά.

Το αστικό τοπίο είναι με την έννοια αυτή, καθρέπτης της εξέλιξης της πόλης, της μορφής και της μεταμόρφωσης του χώρου της. Είναι η φυσιογνωμία της πόλης, η εικόνα και η φαντασία της στο χρόνο, την καθημερινή ζωή και τον ορίζοντα.

Συχνά οι διαφορετικές θεωρήσεις για την πόλη την συνέλαβαν ως συνδυασμό κτισμένων και ελεύθερων χώρων. Αυτή η διάκριση, εν πολλοίς αυθαίρετη, έχει χάσει το ενδιαφέρον της. Σήμερα οι περισσότεροι από τους ασχολούμενους με το σχεδιασμό του χώρου συμφωνούν και ορίζουν τους αστικούς υπαίθριους χώρους ως θετικούς χώρους και όχι ως το αρνητικό των κτισμένων. Επίσης τους χαρακτηρίζουν ως χώρους με λειτουργίες, το ίδιο σπουδαίες, που είναι ακόμη και καθοριστικοί μερικές φορές για τους κτισμένους, μέσα από το σχήμα, τη μορφή, το ανάγλυφο ή άλλες ιδιαιτερότητές τους. (J.P. Muret et als. 1987). Τους θεωρούν βασικά στοιχεία του αστικού τοπίου, χώρους ζωής και αντίληψης της πόλης.

Στην σύγχρονη προσέγγιση που ο ελεύθερος χώρος θεωρείται κενός (J. Simon, 1984), αλλά ένας χώρος γεμάτος μνήμες, δραστηριότητες, εμπειρίες και βιώματα (P. Dauwerghe, 1977), ένας χώρος πλασμένος μέσα από κοινωνικοοικονομικές συνθήκες, από τη ζωή και τον πολιτισμό, διατυπώσεις όπως οι προηγούμενες επιτρέπουν μόνο μερικές απαντήσεις. Με την απλή εναλλαγή των ρόλων ως προς το θετικό – αρνητικό, το κενό και το πλήρες από τον κτισμένο προς τον ελεύθερο χώρο, διακρινίζεται η ίδια αντίληψη του κατακερματισμού του χώρου.

Σε ανάλογες διακρίσεις ή στον ορισμό μέσα από την αντίθεση (Τζημοπούλου 2000) στηρίχθηκαν και όλοι οι γνωστοί χαρακτηρισμοί για τους αστικούς υπαίθριους χώρους : ελεύθεροι (κτισμένοι), υπαίθριοι (στεγασμένοι), ανοιχτοί (κλειστοί), πράσινοι (οικοδομημένοι).

ΠΡΑΣΙΝΟΙ ΧΩΡΟΙ, (καθιερωμένος όρος στην γαλλική ορολογία, *espaces verts*, και ως λογοπαίγνιο *ou-verts*, της δεκαετίας του 60-70 καθώς και ΑΝΟΙΧΤΟΙ ΧΩΡΟΙ, πολυχρησιμοποιημένη έκφραση στις αγγλοσαξονικές χώρες, *open space*, χαρακτηρίζονται οι χώροι που είναι πρόσφοροι για μικρότερες ή μεγαλύτερες «υπαίθριες εγκαταστάσεις στη διάθεση του αστικού πληθυσμού, μέσα η σε άμεση επαφή με την πόλη» (P. Gautier, 1975). Ταξινομήθηκαν κατά κατηγορίες ανάλογα με τον ρόλο που προορίζονται να παίξουν, τη συχνότητα στη χρήση τους, τη χωρητικότητα, την επιφάνεια ή το μέγεθός τους, την περιοχή εξυπηρέτησης (κατοικία, γειτονιά, συνοικία, πόλη) και την ακτίνα επιρροής τους (CRU 1970).

Ονομάστηκαν χώροι παιχνιδιού ή περιπέτειας, πλατείες μνημειακές και μη, χώροι αναψυχής και ελεύθερου χρόνου, κήποι και πάρκα, παραλίες και πεζόδρομοι ή ακόμη και χώροι ειδικής χρήσης, όπως π.χ. γήπεδα αθλοπαιδιών, βοτανικοί και ζωολογικοί κήποι, νεκροταφεία.

Διακρίθηκαν ως χώροι αστικοί και περιαστικοί, όπως δάση, περιοχές αγροτικές και γραφικές σε γεινίαση με τις πόλεις και ελεγμένης ανάπτυξης ή αξιοποίησης. Στους χώρους αυτούς αποδόθηκαν διάφοροι προορισμοί, όπως προάστια, αναψυχή, ανάπαυση, επαφή με την φύση, κοινωνικές σχέσεις, ψυχική υγεία. Γενικότερα ο ορισμός των χώρων αυτών μέσα από μια ταξινομική διάθεση επηρεάστηκε από τις σύγχρονες πολεοδομικές κατευθύνσεις, με κυριότερες ανάμεσά τους τις διακρίσεις με βάση την πρακτική της συντήρησης, της ιδιοκτησίας και της διοικητικής ευθύνης απέναντι τους ή με βάση τις λειτουργίες της πόλης και το διαχωρισμό σε περιοχές κατοικίας, εργασίας και δραστηριοτήτων, αναψυχής ή κυκλοφορίας. Η αντιμετώπιση που ακολούθησε είναι σαφώς διαφορετική με έμφαση στην έννοια του ανοικτού χώρου και την συμπεριφορά στο χώρο.

ΕΛΕΥΘΕΡΟΙ ΧΩΡΟΙ είναι σύμφωνα με αυτή, σε μια αστική περιοχή, οι υπαίθριοι χώροι που ανοίγονται στις ελεύθερα διαλεγμένες και αυθόρμητες δραστηριότητες, στις μετακινήσεις ή και ακόμη στην οπτική εξερεύνηση για ένα

σημαντικό αριθμό ατόμων της πόλης. Οι χώροι αυτοί ονομάζονται ΣΥΛΛΟΓΙΚΟΙ ΧΩΡΟΙ.

Στην έννοια του αστικού τοπίου και της τοποθεσίας κάτω από μια τέτοια αντιμετώπιση, συμπεριλαμβάνονται χώροι πράσινοι και μη, χώροι που δεν συνδέονται εύκολα με την ιδιοκτησία, τη χρήση, το σχήμα, τη μορφή ή την τυπολογία, αλλά χώροι που έχουν ιδιαίτερη αξία για την πόλη, όταν φυσικά υπάρχουν, και εφόσον είναι κατάλληλα διαμορφωμένοι για κάποιους από τους παρακάτω λόγους.

Αποτελούν χώρους συλλογικούς, δημόσιας δραστηριότητας και χώρους επικοινωνίας. Προσφέρουν ευκαιρίες για να πραγματοποιηθούν κοινωνικές επαφές, συναντήσεις, γνωριμίες. Φιλοξενούν μία ή και περισσότερες δραστηριότητες στον ίδιο ή σε διαφορετικούς χρόνους. Δίνουν τη δυνατότητα στα άτομα να συμμετέχουν ενεργητικά, με ένα τρόπο που συχνά τους απαγορεύεται στους κλειστούς και ελεγχόμενους χώρους. Επιτρέπουν στα άτομα να επιλέξουν και να ακολουθήσουν τις προτιμήσεις τους με ένα ελάχιστο κοινωνικό ή οικονομικό καταναγκασμό. Μπορεί να αποτελούν χώρους ξεκούρασης και με διαφορετικά ερεθίσματα από εκείνα που χαρακτηρίζουν συνήθως την πολυθόρυβη και αυτοκινητοκρατούμενη πόλη. Βοηθούν στην κατανόηση του περιβάλλοντος και τον προσανατολισμό μέσα στην πόλη. Επιτρέπουν την αίσθηση του ευρύτερου φυσικού περιβάλλοντος και προσφέρουν την δυνατότητα επαφής με στοιχεία της φύσης. Τέλος σε επίπεδο καθαρής φυσιολογίας, συμβάλλουν στην εξυγίανση του αστικού περιβάλλοντος. Ανάμεσα στις δύο τάσεις με τις οποίες η καθιερωμένη ορολογία ταυτίστηκε, υπάρχει σαφής διαφορά. Η πρώτη τάση κλασσική στην πολεοδομία του διαχωρισμού κατά ζώνες, αναφέρεται σε πράσινους χώρους ακόμη και όταν αυτοί δεν είναι, και σε ανοιχτούς χώρους, υιοθετώντας κριτήρια, όπως η ηλικία των χρηστών, ο διαχωρισμός των αναγκών τους, ο διαχωρισμός χώρων με διαφορετικό προορισμό, η διάκριση με βάση τις διαφορετικές λειτουργίες της πόλης. Η τάση αυτή παράγει σταθερές προδιαγραφές και αρχές που λειτουργούν ποσοτικά, μετρούν επιφάνειες, υπολογίζουν αποστάσεις και δημιουργούν πρότυπα αναγκών. Η δεύτερη τάση που αναφέρεται σε ελεύθερους, συλλογικούς και ανοιχτούς χώρους επικοινωνίας και κοινωνικής δραστηριότητας, στηρίζει τις αρχές της κάθε φορά, στη χρήση, τη δραστηριότητα, τη συμπεριφορά, την αντίληψη και τις ανταλλαγές στον αστικό

υπαίθριο χώρο. Η υπόθεση είναι παλιά. Ήδη ο Eugene Henard συνέλαβε, ανάμεσα στους πρώτους, την πόλη ως διαδικασία επικοινωνίας. Η διαδικασία αυτή προσδιόρισε τον σχεδιασμό της πόλης μόνο στο τέλος του Δεύτερου Παγκόσμιου Πολέμου, σε σχέση με τις ανάγκες της μοντέρνας κοινωνίας. Στην Προβιομηχανική κοινωνία οι δύο ανάγκες, για απομόνωση και επικοινωνία, στην κοινότητα σαφώς ικανοποιούνταν.

Οι δύο κατευθύνσεις που χαρακτηριστικά παρουσιάστηκαν, γιατί συνδέονται, με την καθιερωμένη ορολογία, δεν είναι οι μόνες που συνδέθηκαν με τις θεωρίες σχεδιασμού του αστικού υπαίθριου χώρου.

Θέλοντας να αποφύγουμε τους γλωσσικού και εννοιολογικούς συνειρμούς για τους ελεύθερους χώρους που, αν και ονομάζονται έτσι δεν είναι, καθώς και για τους ανοιχτούς χώρους που συχνά ταυτίζονται με κενό, αναφερόμαστε στους αστικούς υπαίθριους χώρους μέσα στο πνεύμα, που πρωτοδιατυπώθηκε : συνολική εικόνα, φυσιογνωμία, τοπίο ή τοποθεσίες της πόλης.

Θεωρούμε τους χώρους αυτούς αστικούς χώρους και χρησιμοποιούμε τον όρο αυτό, προσημαίνοντας ήδη την άποψη.(Τζημοπούλου 1992).

Είναι δόκιμος όρος και καθιερωμένος με την έκδοση AIFEL 1968, Les Espaces Urbains. Εκφράζει καλύτερα τις σύγχρονες τάσεις στο σχεδιασμό τους και διευκολύνει τις σχέσεις με τον παράλληλα αναπτυσσόμενο μετά το 1970 αστικό σχεδιασμό (Τζημοπούλου 1992).

Μελετώντας τα παραπάνω στοιχεία από το βιβλίο της Μαίρης Ανανιάδου Τζημοπούλου, Αρχιτεκτονική τοπίου – Σχεδιασμός αστικών χώρων, συμπεραίνουμε την σημαντικότητα της ύπαρξης των ανοιχτών χώρων για τον άνθρωπο. Μια σημαντικότητα της οποίας η αναγνώριση άργησε να έρθει καθώς οι άνθρωποι επί σειρά ετών θεωρούσαν τους ανοιχτούς χώρους ως αρνητικούς χώρους του χτισμένου.

Κάθε άλλο όμως, οι ανοιχτοί ελεύθεροι χώροι είναι θετικοί χώροι απαραίτητοι για τον ανθρώπινο πληθυσμό είτε είναι αστικοί είτε περιαστικοί.

Όσον αφορά την ελληνική πραγματικότητα μάλλον οι ανοιχτοί ελεύθεροι χώροι θεωρούνται ακόμη αρνητικοί και όχι θετικοί χώροι. Μάλλον ακόμη δεν έχει συνειδητοποιήσει ο μέσος Έλληνας την αξία αλλά και την σημασία των ελεύθερων χώρων.

1.2. Ανοιχτοί Ελεύθεροι Αστικοί – Περιαστικοί χώροι και Φυσικά Τοπία

Για τους ανοιχτούς υπαίθριους χώρους έχουν αποδοθεί πολύ ορισμοί και προσεγγίσεις ώστε να περιγράψει με ακρίβεια το τι είναι αυτοί οι χώροι αλλά και το πώς χρησιμοποιούνται από τον άνθρωπο και τι είδους επιδράσεις έχουν στη ζωή των ανθρώπων. Γενικά έχω την αίσθηση 'ότι το θέμα είναι ανεξέλεγκτο διότι πρόκειται για ένα θέμα που έχει να κάνει περισσότερο με την τέχνη, μιας και από πολλούς η αρχιτεκτονική τοπίου θεωρείται τέχνη όπως η ζωγραφική και η γλυπτική και λιγότερο με την επιστήμη της αρχιτεκτονικής της τοπογραφίας και άλλων συναφών επιστημονικών κλάδων. Συνεπώς θα μπορούσε κάποιος να πει και γράψει πολλά σχετικά με τους ανοιχτούς υπαίθριους χώρους.

Στην συγκεκριμένη πτυχιακή εργασία όμως θα ήταν άσκοπο και ανούσιο να δώσουμε ένα πλήθος ορισμών και πληροφοριών για τους ανοιχτούς χώρους. Αμέσως παρακάτω αφού πρώτα έχει μελετηθεί ένα μικρό μέρος της ελληνική και της ξένης βιβλιογραφίας δίνεται μια προσωπική προσέγγιση για τους ανοιχτούς υπαίθριους χώρους.

Οι ανοιχτοί χώροι χωρίζονται σε τρεις μεγάλες κατηγορίες στους ανοιχτούς ελεύθερους αστικούς χώρους, στους ανοιχτούς ελεύθερους περιαστικούς χώρους και τα φυσικά τοπία.

Ανοιχτοί ελεύθεροι αστικοί χώροι είναι οι χώροι εκείνοι που βρίσκονται εντός του αστικού ιστού, συνήθως προκύπτουν από το αρνητικό των χτισμένων χωρών, αποτελούν αναπόσπαστο και απαραίτητο τμήμα του πολεοδομικού σχεδιασμού και προσφέρουν ένα πλήθος χρήσεων και δραστηριοτήτων στον πληθυσμό μιας πόλης. Οι ελεύθεροι αστικοί χώροι στην Ελλάδα είναι περιορισμένοι σε μέγεθος για τον λόγο αυτό στερούνται τόσο χρήσεων όσο και δραστηριοτήτων επίσης στους χώρους αυτούς είναι έντονη η χρήση του σκληρού υλικού (πλακόστρωση) σε βάρος βέβαια των χώρων φύτευσης.

Ανοιχτοί ελεύθεροι περιαστικοί χώροι είναι οι χώροι που βρίσκονται στα όρια ή σε μικρή απόσταση από τον αστικό ιστό. Είναι συνήθως αρκετά μεγαλύτεροι σε μέγεθος από τους ελεύθερους αστικούς χώρους, συνεπώς προσφέρουν ένα μεγαλύτερο φάσμα χρήσεων και δραστηριοτήτων από ότι οι αστικοί χώροι, ορισμένες φορές στους χώρους αυτούς υπάρχει η παρουσία ανέγγιχτων στοιχείων της φύσης π.χ. ποτάμια, λίμνες, τμήματα δάσους κ.α. ο σχεδιασμός τους δεν επηρεάζεται άμεσα από τον πολεοδομικό σχεδιασμό με αποτέλεσμα να

υπάρχει μεγαλύτερη «ελευθερία» για τους αρχιτέκτονες όσων αφορά τον σχεδιασμό των χώρων τέτοιου είδους (ανοιχτών περιαστικών χώρων).

Στην Ελλάδα οι ανοιχτοί ελεύθεροι περιαστικοί χώροι σπανίζουν ενώ σε πολλές περιπτώσεις ο σχεδιασμός τους είτε είναι ημιτελής ή παντελώς ανύπαρκτος όσον αφορά την συντήρηση είναι ανεπαρκής ή δεν υφίσταται καθόλου.

Φυσικά τοπία είναι τοπία πολύ μεγαλύτερα σε μέγεθος από τους ανοιχτούς χώρους, για το λόγο αυτό δεν μπορούν να χαρακτηρισθούν ως φυσικοί χώροι αλλά μόνο ως τοπία. Σε αυτά τα τοπία η ανθρώπινη παρέμβαση δεν υφίσταται ή είναι πολύ διακριτική σε τέτοιο βαθμό που δεν γίνεται αντιληπτή. Αποτελεί θέλημα για τον άνθρωπο να μην επεμβαίνει καθόλου στα φυσικά τοπία, πολλές φορές μάλιστα τα προστατεύει από άλλες ομάδες ανθρώπων που θέλουν να τα εκμεταλλευτούν. Σε περιπτώσεις όπου ο άνθρωπος παρεμβαίνει σε αυτά τα τοπία το κάνει με σκοπό να τα προστατεύσει ή για να εξυπηρετήσει κάποιες ανάγκες του όπως εξασφάλιση πόσιμου νερού (κατασκευή φραγμάτων) , υγειονομική ταφή σκουπιδιών κ.α.

1.3. Το Γενικό Πλαίσιο του Σχεδιασμού Τοπίου

Η αρχιτεκτονική τοπίου έχει χαρακτηριστεί ως τέχνη, όπως η ζωγραφική, η γλυπτική κ.α. Ιστορικά έχει πολύ στενούς δεσμούς με την ζωγραφική. Σαν τέχνη λοιπόν, η αρχιτεκτονική τοπίου είναι αλληλοσυνδεδεμένη με όλες τις άλλες τέχνες.

Στα τέλη του 17^{ου} αιώνα και στις αρχές του 18^{ου} οι ζωγράφοι, άνθρωποι διορατικοί, άρχισαν να ζωγραφίζουν «ιδανικά τοπία». Τα τοπία αυτά αποτέλεσαν πηγή έμπνευσης για τους αρχιτέκτονες τοπίου και επηρέασαν άμεσα τον σχεδιασμό του τοπίου.

Το επάγγελμα του αρχιτέκτονα τοπίου όπως ένα πλήθος άλλων επαγγελμάτων καλύπτει ένα ευρύ φάσμα δραστηριοτήτων, από τον στρατηγικό σχεδιασμό τοπίων έως τον επανασχεδιασμό κήπων και από οικολογική αποκατάσταση μιας κατεστραμμένης περιοχής ως την ιστορική ανακατασκευή σχεδίων. (John Dixon, Stephen Bann).

Εικόνα 2: "Κεντρική Πλατεία της Καλαμάτας την δεκαετία του '50"

1.4. Η Κεντρική Πλατεία της Καλαμάτας

Η κεντρική πλατεία της πόλης αποτελεί σημείο αναφοράς για τη νεότερη ιστορία της. Από την άποψη αυτή θα ήταν χρήσιμο για τους πολίτες να γνωρίζουν όσα στοιχεία συνδέονται με αυτήν από τα τέλη του 19ου αιώνα που άρχισε να διαμορφώνεται μέχρι την εποχή που πήρε την οριστική μορφή της. Πολύτιμα στοιχεία περιλαμβάνονται στο βιβλίο που έγραψαν η Αν. Μηλίση και η Χρ. Θεοφιλοπούλου - Στεφανούρη για τις πλατείες της πόλης και την πορεία τους στο χρόνο.

Η ΟΝΟΜΑΣΙΑ

Το όνομα της πλατείας έχει αλλάξει πολλές φορές. Αρχικά χρησιμοποιήθηκαν τοπόσημα αλλά όπως μπορεί να διαπιστώσει κάποιος διαβάζοντας το βιβλίο

που προαναφέρθηκε, τα ονόματα της πλατείας παρακολουθούν την πολιτική κατάσταση και ταυτίζονται πάντα με εκείνους που έχουν το πάνω χέρι ή στην κεντρική πολιτική σκηνή ή στα τοπικά δρώμενα.

Το όνομα της πλατείας διαδοχικά εξελίχθηκε ως εξής:

Εικόνα 3: "Κεντρική Πλατεία της Καλαμάτας την δεκαετία του '50"

- Πλατεία Τζανή: Γνωστή με αυτό το όνομα από τα τέλη του 19ου αιώνα μέχρι το 1940, σε ανάμνηση του καϊμακλή καφέ που παρασκεύαζε στο καφενείο του ένας συμπαθής επαγγελματίας ονόματι Τζανής Καραμπίνης. Η θέση αυτού του καφενείου τοποθετείται στα δυτικά της οδού Αριστομένους, απέναντι από τη Στοά Βαρβουσιή.
- Πλατεία Καπνοκοπηρίου: Γνωστή με αυτό το όνομα, επειδή εδώ στεγάστηκε για κάποιο διάστημα το δημόσιο καπνεργοστάσιο της πόλης.
- Πλατεία Κωνσταντίνου Διαδόχου: Πήρε αυτό το όνομα το 1912, με απόφαση του Δημοτικού Συμβουλίου, ως ένδειξη τιμής προς το διάδοχο Κωνσταντίνο «διά τας περιφανείς νίκας του».
- Πλατεία Βενιζέλου, κατά την περίοδο 1926 έως το 1935. Η ονομασία αυτή καταργήθηκε το 1935 επειδή έφερε, σύμφωνα με τα Πρακτικά του δήμου, το όνομα «ενός κακούργου και παράφρονος πολιτικού».
- Πλατεία Βασιλέως Κωνσταντίνου, το 1935, με απόφαση Δημοτικού Συμβουλίου.
- Πλατεία Βασιλέως Γεωργίου Β', το 1938, με απόφαση Δημοτικού Συμβουλίου.

Εικόνα 4: "Τα τρία αγάλματα των αγωνιστών του 1821, ολόσωμα κοσμούν το βόρειο τμήμα της κεντρικής πλατείας της Καλαμάτας."

- Πλατεία Λαϊκής Σχολής: Έτσι αναφέρεται ο χώρος μπροστά από το Πνευματικό Κέντρο σε καρτ ποστάλ της εποχής.
- Πλατεία Τριανόν: Με την ονομασία αυτή ήταν γνωστός ο χώρος μπροστά από το καφενείο και τον κινηματογράφο «Τριανόν» (δεκαετία 1920 και εξής).
- Πλατεία Ηρώων: Έτσι αναφέρεται στα Πρακτικά του δήμου την περίοδο 1942-1944.
- Πλατεία ΕΛΑΣ: Η αναφορά αυτή επισημαίνεται στα Πρακτικά του δήμου κατά το 1944.
- Πλατεία Εθνικής Αντίστασης: Μετονομάστηκε το 1982, με απόφαση Δημοτικού Συμβουλίου.
- Πλατεία Βασιλέως Γεωργίου Β': Μετονομάστηκε εκ νέου το 1992, με απόφαση Δημοτικού Συμβουλίου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2: ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΕΛΕΥΘΕΡΩΝ ΑΣΤΙΚΩΝ

ΧΩΡΩΝ

2.1. Η σημασία του ανοιχτού χώρου εντός αστικού ιστού

Ο υπαίθριος χώρος, υπάρχων ή μελλοντικός, είναι σημαντικός τόπος μέσα στην πόλη, όπου ο «τόπος» περιλαμβάνει το χώρο ενταγμένο σε ένα ευρύτερο περιβάλλον και ως τέτοιος γίνεται αντιληπτός στην πολεοδομική κλίμακα. Οι ερωτώμενοι, εκφράζοντας ορισμένες απόψεις τους, ταυτίζουν τον υπαίθριο χώρο με μια χωρική ή χρηστική ενότητα αναφέροντας μια κυρίαρχη αστική λειτουργία, μια φυσική ιδιότητα (π.χ. «είναι περιορισμένος χώρος») ή την πολιτιστική σημασία της. Παρομοίως, ο υπαίθριος χώρος μπορεί να ταυτιστεί με το περιβάλλον του χωρίς να διακρίνεται από τη γύρω ή την ευρύτερη αστική περιοχή. Εξαρτάται από την εμβέλειά του μέσα στην πόλη, από τις γεωμορφολογικές συνθήκες της περιοχής, από την κοινωνική οργάνωση και δομή όπως αποτυπώνεται με τα διοικητικά όρια, από τις τοπικές γεωκλιματικές συνθήκες. (RUROS 2006).

2.2. Η σημασία του υπαίθριου χώρου για την τοπική κοινότητα

Ένας υπαίθριος χώρος είναι σύνθετος κόμβος κοινωνικών, οικονομικών και πολιτιστικών δραστηριοτήτων της τοπικής κοινότητας. Συνιστά, λόγω σύχνασης στην περιοχή, κοινωνικό – πολιτιστικές δραστηριότητες που μπορούν να γίνουν εντός του υπαίθριου χώρου και είναι ενδεικτικές για την λειτουργία στο πλαίσιο της κοινότητας («minimal social structural unit o some kind»). Για αυτές τις δραστηριότητες οι ερωτώμενοι εκφράζουν πρακτικές απόψεις (όπως περισσότερες πολιτιστικές εκδηλώσεις για τα παιδιά, να γίνονται Χριστουγεννιάτικα παζάρια κλπ.). επίσης οι υπηρεσίες προς τον πολίτη, η κοινωνικο – οικονομικό – πολιτισμική υποδομή, αποτελεί σημαντικό σημείο αναφοράς των ερωτώμενων. Εκφράζονται προσδοκίες για μεγαλύτερη κοινωνική άνεση (όπως καλύτερη αστυνόμευση ή λιγότερη παρακολούθηση με κάμερα) ή αιτίες δυσαρέσκειας (όπως βρώμικα ή υπερβολικά καθαρά). (RUROS 2006)

2.3. Οι σημερινές χρήσεις

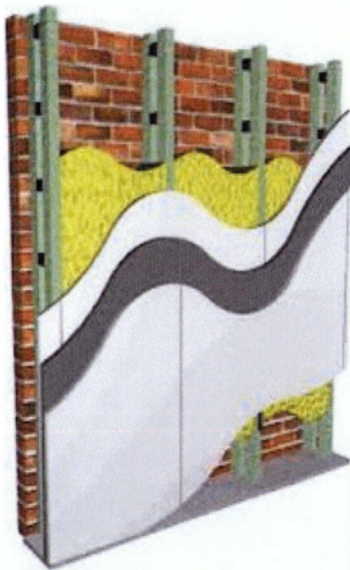
Παρατηρώντας την καθημερινή ζωή ενός υπαίθριου χώρου ξεχωρίζουν διαφορετικές ομάδες χρηστών, διαφορετικές δραστηριότητες και διαφορετικές συχνότητες χρήσης. Οι χρήσεις απορρέουν από τις αλληλεπιδράσεις παραγόντων σχετικών με την ανθρώπινη ψυχοφυσιολογία, με το χώρο και την κοινωνία (συμπεριλαμβανομένων των οικονομικών, πολιτικών, πολιτιστικών, ιστορικών, εθνολογικών εκφάνσεων). Διαπιστώθηκε ότι αυτές οι αλληλεπιδράσεις που καθορίζουν τη δημόσια χρήση ενός ανοιχτού χώρου σχετίζονται έντονα με την καθημερινή ζωή των πολιτών. Ποικίλουν δε από άνθρωπο σε άνθρωπο και από πληθυσμιακή ομάδα σε άλλη. Συσχετίζονται ωστόσο με την συνολική λειτουργία του χώρου. Οι χρήσεις ενός υπαίθριου χώρου δημιουργούνται από τους ανθρώπους κάθε στιγμή. Δεν ισχύει το ίδιο για το δομημένο χώρο που ενώ παράγεται στη βάση σύνθετων ενεργειών σε πολιτικό, οικονομικό, κοινωνικό και τεχνικό επίπεδο, το συγκεκριμένο προϊόν μπορεί να παραμείνει ίδιο ακόμη και για αιώνες. (RUROS 2006)

2.4. Αρχές σχεδιασμού και εφαρμογές

Η ανάπτυξη ενός υφιστάμενου ανοιχτού χώρου ή ο σχεδιασμός ενός νέου εξασφαλίζουν την ευκαιρία για βελτίωση των συνθηκών άνεσης στον υπαίθριο χώρο. Οι πιθανές λύσεις στα συγκεκριμένα προβλήματα που επιδέχεται ένας τέτοιος χώρος είναι απεριόριστες, ανάλογα με την τοπική μορφολογία, το κλίμα και την αισθητική φύση της σχεδιαστικής πρότασης. Ανεξάρτητα από την ποικιλία των λύσεων, υπάρχουν συγκεκριμένα θέματα τα οποία ο μελετητής θα πρέπει να λάβει υπόψη του ώστε να επιτύχει στην παροχή ενός ελκυστικού και άνετου περιβάλλοντος.

Το πρώτο θέμα που προκύπτει στη διαδικασία σχεδιασμού είναι το προφίλ της εποχιακής χρήσης του ανοιχτού χώρου. Με εξαίρεση την ακουστική άνεση, η οποία δεν επηρεάζεται από την εποχή του χρόνου, η οπτική και κυρίως η θερμική άνεση, απαιτούν διαφορετικές προσεγγίσεις, ώστε να επιτευχθεί ένα ήπιο και ευχάριστο περιβάλλον, σε σχέση με τις επικρατούσες περιβαλλοντικές συνθήκες.

Όσον αφορά την θερινή περίοδο, για την επίτευξη της άνεσης είναι απαραίτητος ο έλεγχος της θερμοκρασίας. Ιδιαίτερα σε νότια γεωγραφικά πλάτη, η σκίαση είναι ο πιο καθοριστικός παράγοντας για τον έλεγχο της θερμοκρασίας και σημαντική παράμετρος οπτικής άνεσης. Για το λόγο αυτό μπορεί να χρησιμοποιηθεί ποικιλία σκιάστρων ή τύπων βλάστησης, ανάλογα με την επιθυμητή μορφή σκιάς. Κατακόρυφα ή κεκλιμένα στοιχεία σκίασης όπως τοίχοι, πετάσματα ή θάμνοι είναι προτιμότερο να τοποθετούνται στη δυτική πλευρά του οικοπέδου, παίρνοντας υπόψη πιθανούς περιορισμούς που μια τέτοια κατασκευή μπορεί να δημιουργήσει στον αερισμό του υπαίθριου χώρου.

Εικόνα 5: "Για την σκίαση και την διαχέτευση ανέμου κατά το καλοκαίρι ή για εμπόδιση του ανέμου το χειμώνα μπορούν να χρησιμοποιηθούν πετάσματα."

Μια παρόμοια μορφή σκίασης μπορεί να επιτευχθεί με δέντρα, με το πλεονέκτημα του δροσερού αέρα, χωρίς να εμποδίζει την έκθεση στο χειμερινό ήλιο.

Εικόνα 6: "Φυλλοβόλα δέντρα προσφέρουν σκιά το καλοκαίρι και, αν επιλεγούν κατάλληλα μπορούν να ενισχύσουν τον δροσισμό. Το χειμώνα επιτρέπουν τον ηλιασμό του χώρου."

Οριζόντια σκιάστρα, όπως πέργκολες, μπορούν να παρέχουν σκιά για περισσότερες ώρες την ημέρα και είναι χρήσιμα για τη σκίαση μονοπατιών και

εν γένει, χώρων με επιμήκη διάταξη όπως πεζόδρομοι. Θα πρέπει όμως να κατασκευάζονται έτσι ώστε να αποφεύγεται ο εγκλωβισμός θερμού αέρα κάτω από την επιφάνεια του σκιάστρου.

Εικόνα 7: "Κατασκευή ξύλινης πέργκολας με σουηδικό ξύλο, τελείωμα με διακοσμητικά φουρούσια, περασμένο με βερνίκι εμποτισμού στο φυσικό του χρώμα. Παρέχουν σκιά και προστασία από την βροχή."

Η κατεύθυνση των ανέμων (wind channeling) το καλοκαίρι προς τον χώρο είναι σημαντικό για την απαγωγή της θερμότητας από τον ανοιχτό χώρο. Για την ανακατεύθυνση του αέρα προς ορισμένες περιοχές του ανοιχτού χώρου μπορεί να χρησιμοποιηθούν κατακόρυφα πετάσματα ή βλάστηση. Επιπλέον, επιφάνειες νερού όπως λεπτά στρώματα τρεχούμενου νερού, καταρράκτες, λίμνες ή σιντριβάνια μπορούν να συνεισφέρουν στο δροσισμό του αέρα, σε συνδυασμό με τις τεχνικές αερισμού.

Τα υλικά των επιφανειών αποτελούν σημαντικό παράγοντα που επηρεάζει τόσο το θερμικό όσο και το οπτικό περιβάλλον. Ανοιχτά χρώματα και ανακλαστικές επιφάνειες μπορεί να αποτρέψουν την υπερθέρμανση των επιφανειών, αλλά μπορεί να δημιουργήσουν θάμβωση και ανάκλαση της θερμότητας προς τους

χρήστες του χώρου και τις επιφάνειες των γύρω κτιρίων. Αντιθέτως, σκουρόχρωμες επιφάνειες μπορεί να υπερθερμανθούν, όταν εκτεθούν στην ηλιακή ακτινοβολία. Η επικάλυψη επιφανειών με βλάστηση όχι μόνο εμποδίζει τις ανακλάσεις, αλλά και συνεισφέρει στο δροσισμό του αέρα μέσω εξατμισοδιαπνοής.

Το χειμώνα ο βασικός στόχος του σχεδιασμού είναι η προστασία του ανοιχτού χώρου από τον κρύο αέρα και την βροχή και η δυνατότητα έκθεσής του στον ήλιο. Ένα ενδιαφέρον παράδειγμα είναι αυτό των «βυθισμένων» υπαίθριων χώρων. Σε συνδυασμό με άλλα μέτρα, μπορεί να είναι πολύ αποτελεσματικό για την ανεμοπροστασία, καθώς αφήνουν τον άνεμο να περνάει από πάνω τους. Φυλλοβόλα δέντρα επιτρέπουν την έκθεση στον ήλιο, αλλά τα αειθαλή είναι αποδοτικά ως ανεμοφράκτες. Οι κοινωνικές επιπτώσεις όμως μιας τέτοιας λύσης θα πρέπει να εξετάζονται προσεχτικά.

Σχετικά με τον προορισμό του θορύβου η βλάστηση μπορεί να χρησιμοποιηθεί ως φράγμα ήχου, παράλληλα με την χρήση της για σκίαση ή προστασία από τον άνεμο. Βυθισμένοι ανοιχτοί χώροι είναι επίσης αποτελεσματικοί στην μείωση του θορύβου.

Συνοψίζοντας, δεν υπάρχουν μονοσήμαντα μέτρα, καθώς κάθε λύση προς μια κατεύθυνση επηρεάζει άλλες παραμέτρους άνεσης. Η σχεδιαστική πρόταση θα πρέπει να έχει μια συνδυαστική ολοκληρωμένη μορφή λαμβάνοντας υπόψη όλες τις παραμέτρους άνεσης και τα ειδικά μορφολογικά και κλιματικά χαρακτηριστικά της τοποθεσίας.

ΜΕΡΟΣ Β΄: ΔΙΕΡΕΥΝΗΣΗ ΜΕΛΕΤΩΝ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1: ΜΕΛΕΤΕΣ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗΣ ΑΠΟ ΤΙΣ ΗΠΑ

1.1. PALEY PARK, NEW YORK

Εισαγωγή

Το Paley Park ολοκληρώθηκε το 1967 και ανακαινίστηκε με τον ίδιο σχεδιασμό το 1999. Το πάρκο αυτό σχεδιάστηκε για δωρεάν δημόσια χρήση από το κοινό και είναι ένα μοντέλο μικρού αστικού πάρκου. Βρίσκεται στην βόρεια πλευρά από την ανατολική 53^η στο κέντρο της πόλης Μανχάταν ανάμεσα στις οδούς Fifth avenue και Madison avenue . Το Paley Park έχει σχεδιαστεί και προωθηθεί από τον αρχιτέκτονα τοπίου Robert Zion (1921 – 2000) και υλοποιήθηκε από τον William S. Paley (1901 – 1990). Ο Paley, ιδρυτής και πρόεδρος της εταιρίας CBS κατασκεύασε το πάρκο προς την μνήμη του πατέρα του Samuel Paley (1875 - 1963). Δεν ήταν αποτέλεσμα του σχεδιασμού πόλεως που εφαρμόστηκε το 1961. Έτσι αυτό επέτρεψε στους αρχιτέκτονες να εφαρμόσουν λιθόστρωση γύρω από τα κτίρια τους, τα οποία αποκαλούσαν πλατείες. Το Paley Park ήταν μια δωρεά για τους ανθρώπους της Νέας Υόρκης. Λίγες ανθρώπινες κατασκευές προκαλούν τόσο μοναδικούς επαίνους.

Τοποθεσία

Βρίσκεται στην βόρεια πλευρά από την ανατολική 53^η στο κέντρο της πόλης Μανχάταν ανάμεσα στις οδούς Fifth avenue και Madison avenue και κατασκευάστηκε από χιλιάδες εργάτες που εργάζονταν κάθε μέρα για αυτό το υπέροχο αποτέλεσμα. Το πάρκο είναι στο κέντρο μιας περιοχής η οποία συγκεντρώνει πλήθος καταστημάτων, γραφείων και ξενοδοχείων και ακριβώς απέναντι επί της οδού Fifth avenue βρίσκεται το μουσείο σύγχρονης τέχνης.

Το αυθεντικό σχέδιο

Η μελέτη και ο σχεδιασμός του Paley Park παρουσιάστηκε το 1963 ως ένα σχέδιο εξωτερικού δωματίου το οποίο είχε τοίχους, πατώματα και οροφή. Το μέγεθος, ο σχεδιασμός του και τα υλικά που χρησιμοποιήθηκαν ικανοποίησαν στο μέγιστο βαθμό τις προσδοκίες κατασκευαστών και χρηστών.

Υλικά

Τα δέντρα στο Paley Park φυτεύτηκαν σε σχηματισμό Χ ενώ στον αρχικό σχεδιασμό του 1963 η φύτευση ήταν σε σχήμα κύκλου.

Το χαλαρό χωρομετρικό σχεδιάγραμμα των δένδρων, η παράλληλη ακολουθία τους με το πεζόδρομο και τα μακριά, χαμηλά σκαλιά στην είσοδο συνεισέφεραν στην αρχικά προτεινόμενη απλότητα του πάρκου. Το πάρκο λόγω του ότι περιβάλετε από κτίρια, καθώς και του προσανατολισμού του, δημιουργεί ένα άνετο μικροκλίμα. Ο πόλος έλξης του πάρκου είναι ο εικοσάμετρος καταρράκτης. Τα σκαλιά του πάρκου είναι από ροζ γρανίτη, είναι απαλά αλλά όχι και τόσο επίπεδα. Η υπόλοιπη πλακόστρωση είναι από κόκκινο γρανίτη σε χαλαρό σχήμα κύκλου. Οι άσπρες καρέκλες με το πλαστικό πλέγμα όπως και τα μαρμάρινα τραπέζια δίνουν την αίσθηση της ανεπισημότητας. (Alan Tate 2011).

Εικόνα 8: "Στο εσωτερικό του Paley Park παρατηρεί κανείς την απλότητα των λευκών τραπεζοκαθισμάτων καθώς και τα φυλλοβόλα δένδρα που εκφύονται από τις πλακοστρώσεις."

Εικόνα 9: "Φωτογραφία από το εσωτερικό του Paley Park. Πόλος έλξης στο Paley Park είναι ο εικοσάμετρος καταρράκτης που εύκολα διακρίνεται στο βάθος."

Εικόνα 10: "Φωτογραφία από το εσωτερικό του Paley Park"

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2: ΜΕΛΕΤΕΣ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗΣ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗ

2.1. Η αρχιτεκτονική τοπίου στην Γερμανία

Εισαγωγή

Η αρχιτεκτονική τοπίου στην τωρινή μορφή της είναι πειθαρχημένη παρόλο που πολλοί παλιοί κήποι και πάρκα εμφανίζουν παραδοσιακά στοιχεία. Η κατασκευή και η φύτευση από αρχιτέκτονες τοπίου όπως ο Friedrich Ludwig von Sckell(1750 – 1823) και ο Peter Joseph Lenne (1789 – 1866) ακόμη επηρεάζει την εμφάνιση και τους ανοιχτούς χώρους σε κάποιες σημαντικές πόλεις της Γερμανίας.

Μετά τον δεύτερο παγκόσμιο πόλεμο ανοικοδομήθηκε όλη η χώρα της Γερμανίας παρόλα αυτά η προπολεμική περίοδος χαρακτηρίστηκε κυρίως από συντηρητικές τάσεις καθώς οι αρχιτέκτονες τοπίου ήταν επικεντρωμένοι στην κατασκευή ιδιωτικών κήπων όπου κάποιες προοδευτικές και σοσιαλιστικές ιδέες έγιναν τότε αποδεκτές. Οι πρωταγωνιστές αυτών των ιδεών ήταν οι αρχιτέκτονες τοπίου Herrmann Matter, Ulrich Wolf και Gunther Grzimek, ο σχεδιαστής του Ολυμπιακού Πάρκου του Μονάχου, το οποίο άνοιξε το 1972.

Το αρχιτεκτονικό πάρκο του Riem

Το αρχιτεκτονικό πάρκο του Riem βρίσκεται στο Μόναχο και συγκεκριμένα στην περιοχή Riem. Από το 1998 έως το 2001 ήταν η πρώτη κατασκευαστική του φάση και το 2000 έως το 2004 η δεύτερη. Το κόστος ανήλθε στα 60 εκατομμύρια ευρώ.

Το αρχιτεκτονικό πάρκο του Riem εκτείνεται μέχρι τις πιο κοντινές κατοικημένες περιοχές του Riem. Είναι το τρίτο μεγαλύτερο πάρκο του Nyrhenburg. Το πάρκο προσφέρει περιοχές για δραστηριότητες αναψυχής στους πολίτες που επισκέπτονται το νέο εκθεσιακό κέντρο, το υπόλοιπο πάρκο, καθώς και τις γειτονικές κοινωνίες. Το πάρκο διαθέτει σύστημα συγκέντρωσης υδάτων το οποίο αποθηκεύει νερό για περίπου 40 χιλιάδες ανθρώπους. Το πάρκο επίσης έχει περιοχές οικολογικής ισορροπίας (όπως απαιτεί η γερμανική νομοθεσία,

συγκεκριμένα, ο σχεδιασμός ενός μεγάλου οικοδομήματος πρέπει να έχει σημαντικό οικολογικό αντίκτυπο) και προσφέρει ικανοποιητικά ποσοστά καθαρού αέρα για το κέντρο της πόλης. (Ian Thompson, Torben Dam και Jens Balsby Nielsen 2009).

Εικόνα 11: " Στο εσωτερικό του πάρκου Riet παρατηρούμε τα καμπυλόγραμμα μονοπάτια ανάμεσα στους μικρο - λοφίσκους Γερμανική ιδιοσυγκρασία."

Εικόνα 12: " Στο αρχιτεκτονικό πάρκο του Riet διακρίνεται εύκολα η τεχνητή λίμνη όπου μπορεί κανείς να απολαύσει το μπάνιο του και να δροσιστεί, έχοντας μια καταπληκτική θέα."

2.2. Η αρχιτεκτονική τοπίου στην Ισπανία

Εισαγωγή

Είναι δύσκολο να συνοψίσει κανείς την παράδοση της αρχιτεκτονικής τοπίου στην Ισπανία παρόλα αυτά οι περισσότεροι φαίνεται να συμφωνούν ότι ο σχεδιασμός των εξωτερικών χώρων στην Ισπανία άρχισε στις αρχές της δεκαετίας του 1980. κατά την διάρκεια της δικτατορίας του Φράνκο οι ανοιχτοί υπαίθριοι χώροι στην Ισπανία ήταν εντελώς παραμελιμένοι. Μετά την αποκατάσταση της δημοκρατίας άρχισε να αλλάζει η μορφή των ανοιχτών χώρων, μια νέα προσέγγιση της αστικής φύτευσης και του αστικού σχεδιασμού μόλις άρχιζε. Πλατείες, πάρκα και κήποι άρχισαν να αλλάζουν όψη σε κάθε μεριά όλων των πόλεων της Ισπανίας. Γνωρίζοντας ελάχιστα για την αρχιτεκτονική τοπίου και έχοντας να αντιμετωπίσουν ένα άναρχο πολεοδομικό σχεδιασμό οι αρχιτέκτονες της δεκαετίας του 80 εκπαιδεύτηκαν γρήγορα στο να κατασκευάζουν σπίτια για τους πολίτες αλλά και να προσαρμόζουν τον σχεδιασμό των εξωτερικών χώρων.

Το βοτανικό πάρκο της Βαρκελώνης

Το βοτανικό πάρκο της Βαρκελώνης βρίσκεται στην Βαρκελώνη ολοκληρώθηκε το 1999, το κόστος του ανήλθε στα 6.061.206 ευρώ, και η έκταση του είναι 14 ha (εκτάρια). Οι αρχιτέκτονες οι οποίοι σχεδίασαν το πάρκο ήταν οι : Carlos Ferrater, Bet Figueras, Jose Luis Canosa, ενώ συμμετείχαν και οι βοτανολόγοι : Dr Joan Pedrola, Dr Joan M. Montserrat.

Το βοτανικό πάρκο της Βαρκελώνης είναι το καλύτερο παράδειγμα αστικού σχεδιασμού ανοιχτών χώρων. Το πάρκο αυτό έχει κάποια χαρακτηριστικά που το κάνουν να ξεχωρίζει από τα άλλα. Έχει σχεδιαστεί με οικολογικά κριτήρια, διαθέτει χώρο σχεδιαστικής εξάσκησης, ενώ η φύτευση έχει γίνει με μια διαφορετική προσέγγιση.

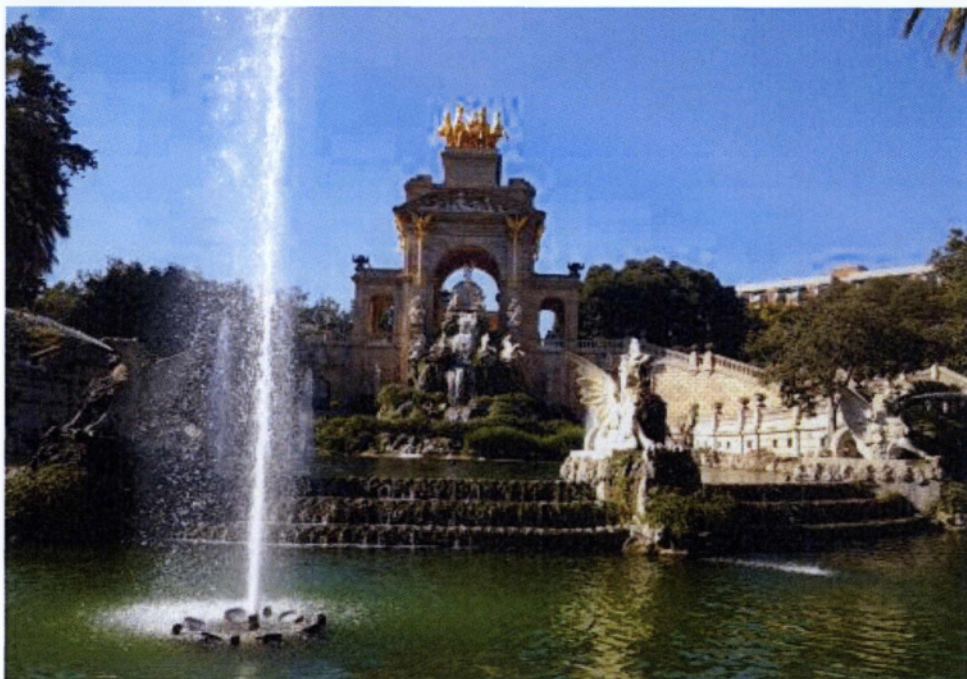
Το βοτανικό πάρκο της Βαρκελώνης φαίνεται περισσότερο σαν ένα τοπίο παρά σαν ένας κήπος. Το κλασικό καλούπι φύτευσης των κήπων έχει αντικατασταθεί από κάποια εκτενή συνεχώς μεταβαλλόμενη φυτική σύσταση, η οποία δημιουργεί μια λεπτή ένταση με τα στοιχεία της στατικής υποδομής. Το βοτανικό πάρκο εισάγει μια καινοτόμα προσέγγιση στους βοτανικούς κήπους, δεν

παρουσιάζει την συλλογή των φυτών του με ταξινομική σειρά αλλά τα παρουσιάζει μέσω διάφορων φυτικών τοπίων, από όλες τις κλιματολογικές περιοχές της μεσογείου.

(Ian Thompson, Torben Dam και Jens Balsby Nielsen 2009).

Εικόνα 13: "Φωτογραφίες από το εσωτερικό του Βοτανικού Πάρκου της Βαρκελώνης

Εικόνα 14: "Φωτογραφίες από το εσωτερικό του Βοτανικού Πάρκου της Βαρκελώνης. Ο επισκέπτης μπορεί να θαυμάσει την καλαισθησία και την ιδιαιτερότητα του υγρού στοιχείου με την βλάστηση και το κτίσμα."

Εικόνα 15: "Φωτογραφίες από το εσωτερικό του Βοτανικού Πάρκου της Βαρκελώνης"

Εικόνα 15: "Φωτογραφίες από το εσωτερικό του Βοτανικού Πάρκου της Βαρκελώνης όπου τα μακρόστενα σκαλιά δείχνουν ένα δείγμα από την αρχιτεκτονική που ακολουθούν στην Ισπανία."

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3: ΜΕΛΕΤΕΣ ΑΠΟ ΜΕΣΟΓΕΙΑΚΗ ΛΕΚΑΝΗ

ΕΛΛΑΔΑ

3.1. Παραδείγματα σχεδιασμού

3.1.1. Πλατεία Γεωργίου - Πάτρα

Η Πλατεία Γεωργίου Α΄ είναι η κεντρική πλατεία της Πάτρας. Δημιουργήθηκε επί κυβερνήτη Καποδίστρια και με το σχέδιο που συνέταξε ο απεσταλμένος του κυβερνήτη Σταμάτης Βούλγαρης το 1829. Το σχέδιο απέβλεπε στην δημιουργία της Πάτρας από την αρχή, αφού η πόλη είχε καταστραφεί εξ ολοκλήρου κατά την επανάσταση. Το σχέδιο περιλάμβανε ανάπτυξη της νέας πόλης δίπλα στην παλιά με κάθετους και οριζόντιους δρόμους και νέες μεγάλες πλατείες. Κατά καιρούς έχει αλλάξει πολλές ονομασίες. Ξεκίνησε ως Δημοκρατίας, άλλαξε σε Καλαμογδάρτη, Όθωνος, Κεντρική, Θωμόπουλου, Εθνική, Παλλιγενεσίας και από το 1863 Γεωργίου Α΄. Στην πλατεία υπάρχει και το Θέατρο Απόλλων έργο του Τσίλερ. Το 1875 τοποθετήθηκαν τα δύο σιντριβάνια που υπάρχουν και σήμερα, τα οποία παραγγέλθηκαν στην Ιταλία. Εκεί ο Περικλής Καλαμογδάρτης το 1843 ανέγνωσε το πρώτο σύνταγμα της Ελλάδος και για αυτόν τον λόγο η πλατεία αργότερα πήρε και το όνομά του. Σήμερα η πλατεία αποτελεί το κέντρο της πόλης. Περιβάλλεται από τις οδούς Κορίνθου και Μαιζώνος. Περιμετρικά της πλατείας λειτουργούν πολλά καφέ όπου μπορεί κανείς να απολαύσει τον καφέ ή το ποτό του. Η πλατεία αποτελεί το κέντρο πολιτιστικών και καρναβαλικών εκδηλώσεων της πόλης.

Εικόνα 16: "Φωτογραφία από την πλατεία Αγ. Γεωργίου στην Πάτρα."

3.1.2. Η Πλατεία Υψηλών Αλωνίων - Πάτρα

Εικόνα 17: Φωτογραφία από την πλατεία Υψηλών Αλωνίων, όπου μπορεί κανείς να πιεί το καφέ του σε ένα πολύ όμορφο και δροσερό μέρος έχοντας θέα τους τρεις υπέροχους φοίνικες στο κέντρο της πλατείας.

Θεωρείται η καλύτερη πλατεία της πόλης. Ήταν γήλοφος με πλάτωμα. Εκεί βρίσκονταν σταφιδάλωνα, σε πιο ψηλό μέρος σε σχέση με τις σταφιδοφυτείες. Το 1857 άρχισε ισοπέδωση μέρους της πλατείας και ολοκληρώθηκε το 1881 από το δήμαρχο Βεν. Ρούφο από τον οποίο πήρε τότε και το όνομά της. Υπήρχαν 5 βρύσες στην πλατεία. Το 1883 κατασκευάσθηκε εξέδρα για μουσική και εγκαταστάθηκαν 15 κρυστάλλινοι φανοί. Στη βόρεια πλευρά της πλατείας έβοσκαν πρόβατα. Στο κάτω μέρος της υπήρχαν κρεοπωλεία. Το 1905 η πλατεία είχε πέντε καφενεία όπου διανυκτέρευαν. Αυτό αποτελεί στοιχείο της πληθώρας και 24ώρου βάσεως διασκέδασης και ψυχαγωγίας των Πατρινών. Σήμερα η πλατεία Υψηλών Αλωνίων έχει αναδιαμορφωθεί (2009). Είναι κατάφυτη από πεύκα και φοίνικες και αποτελεί καθημερινό σημείο χαλάρωσης και διασκέδασης των Πατρινών. Περιμετρικά της πλατείας βρίσκονται πολλές σύγχρονες καφετέριες αλλά και παραδοσιακά καφενεία όπου μπορείτε να απολαύσετε τον καφέ, το ποτό ή τις λαχταριστές ποικιλίες που σερβίρονται. Πάνω στην πλατεία υπάρχει παιδική χαρά ενώ στο κάτω μέρος της πλατείας υπάρχει θέα προς τον πεζόδρομο της οδού Τριών Ναυάρχων. Στο σημείο αυτό αξίζει να προσέξει κανείς το ηλιακό ρολόι. Η πλατεία Υψηλών Αλωνίων αποτελεί το επίκεντρο των εκδηλώσεων των Ανθεστηρίων της Πρωτομαγιάς για την Πάτρα, ενώ πολλές εκδηλώσεις του Πατρινού Καρναβαλιού λαμβάνουν χώρα στην πλατεία αυτή.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4: ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΔΙΕΡΕΥΝΗΣΗ ΤΩΝ ΜΕΛΕΤΩΝ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗΣ

Στο κεφάλαιο αυτό μελετώνται όλες οι μελέτες περίπτωσης, η κάθε μια ξεχωριστά και μέσα από αυτή την μελέτη προκύπτουν κάποια χρήσιμα συμπεράσματα όσον αφορά το πώς μπορούν όλες αυτές οι μελέτες περίπτωσης να επηρεάσουν και την σχεδιαστική πρόταση για την κεντρική πλατεία της Καλαμάτας. Η επιρροή αυτή μπορεί να έχει πολλούς και διαφορετικούς χαρακτήρες, παραδείγματος χάρη η τελική σχεδιαστική πρόταση για την Κεντρική Πλατεία Καλαμάτας μπορεί να δανειστεί από άλλες μελέτες διάφορα στοιχεία από ένα γεωμετρικό σχήμα που επαναλαμβάνεται στην μελέτη έως και κάποια υλικά κατασκευής. Επιπροσθέτως στο κεφάλαιο αυτό δεν εξετάζονται μόνο τα στοιχεία που μπορούν να εφαρμοστούν στην συγκεκριμένη σχεδιαστική πρόταση της Κεντρικής Πλατείας Καλαμάτας αλλά και το αντίθετο δηλαδή στοιχεία τα οποία δεν μπορούν σε καμία περίπτωση να προσαρμοστούν στα ελληνικά δεδομένα και σχεδιαστικά κριτήρια. Στο δεύτερο μέρος παρουσιάζονται κάποια δεδομένα από μελέτες περίπτωσης από τις ΗΠΑ, την Ευρώπη και την Ελλάδα. Αμέσως παρακάτω παρουσιάζεται αναλυτικά για την κάθε μελέτη περίπτωσης το πώς αυτές επηρεάζουν την σχεδιαστική πρόταση της Κεντρικής Πλατείας Καλαμάτας, το εάν δανείζεται στοιχεία η Κεντρικής Πλατείας Καλαμάτας από αυτές όπως και εάν κάποια στοιχεία είναι ανεφάρμοστα στα ελληνικά δεδομένα. Η πρώτη μελέτη περίπτωσης η οποία αναφέρεται είναι το Paley Park του Μανχάταν. Το Paley Park βρίσκεται στο κέντρο του Μανχάταν, πρόκειται για ένα πάρκο μεγάλης έκτασης το οποίο περιτριγυρίζεται από ένα πλήθος εμπορικών καταστημάτων. Το φυτικό υλικό είναι σε σχηματισμό Χ, ενώ η πλακόστρωση του πάρκου έχει γίνει εξ ολοκλήρου από δύο διαφορετικά είδη γρανίτη, ο πόλος έλξης του πάρκου είναι ένας εικοσάμετρος καταρράκτης.

Γνωρίζοντας τα παραπάνω παρατηρούνται τα εξής:

Το Paley Park όπως και η πλατεία Καλαμάτας βρίσκονται στο κέντρο δύο διαφορετικών πόλεων και πλαισιώνονται από καταστήματα με έντονη εμπορική δραστηριότητα το γεγονός αυτό μπορεί να οδηγήσει σε κοινά σχεδιαστικά κριτήρια, όμως η μεγάλη διαφορά που υπάρχει στην κλίμακα μεταξύ των δυο

χωρών τόσο σε επίπεδο κατοικημένων περιοχών όσο και στους ανοιχτούς χώρους μάλλον καθιστά αδύνατη την υιοθέτηση σχεδιαστικών κριτηρίων από τις ΗΠΑ. Όσον αφορά τα υλικά κατασκευής, θα μπορούσε να χρησιμοποιηθεί ο γρανίτης ως υλικό πλακόστρωσης για την πλατεία Καλαμάτας, αλλά αυτό θα έφερνε αντίρρηση από τους πολίτες διότι στην Ελλάδα η πλακόστρωση είναι άμεσα συνδεδεμένη με την χρήση της πέτρας, για τον λόγο αυτό αποφεύγεται η χρήση κάποιου άλλου υλικού πλακόστρωσης. Τέλος η χρήση παρόμοιου πόλου έλξης είναι αδύνατη λόγω του περιορισμένης έκτασης της πλατείας Καλαμάτας. Ένα καταρράκτης τέτοιου μεγέθους και πολύ μικρότερου απαιτεί χώρο τον οποίο σε καμιά περίπτωση δεν μπορεί να προσφέρει η πλατεία Καλαμάτας για έναν τέτοιο σκοπό. Οι επόμενες μελέτες περίπτωσης αναφέρονται σε δύο πάρκα της γηραιάς ηπείρου, στο αρχιτεκτονικό πάρκο του Riem στην Γερμανία και το βοτανικό πάρκο της Βαρκελώνης στην Ισπανία. Το αρχιτεκτονικό πάρκο του Riem βρίσκεται στο Μόναχο, στην περιοχή Riem. Για το πάρκο αυτό δαπανήθηκαν πολλά χρήματα (60 εκατομμύρια ευρώ). Το μέγεθος είναι αρκετά μεγάλο καθώς είναι το τρίτο μεγαλύτερο πάρκο του Μονάχου. Το στοιχείο που κεντρίζει όμως το περισσότερο ενδιαφέρον είναι η γερμανική νομοθεσία η οποία θέλει κάθε μελέτη – κατασκευή έργου να έχει ένα οικολογικό αντίκτυπο, το συγκεκριμένο πάρκο εκτός από τις διάφορες δραστηριότητες αναψυχής που προσφέρει, αποθηκεύει και διασφαλίζει νερό για 40 χιλιάδες ανθρώπους. Η γερμανική νοοτροπία περί οικολογικού αντίκτυπου έδωσε το ερέθισμα για την χρήση φωτοβολταϊκών πάνελ στην πλατεία Καλαμάτας προκειμένου να αναπτυχθεί η νοοτροπία για μεγαλύτερη και ευρύτερη χρήση φωτοβολταϊκών πάνελ. Θα ήταν πολύ χρήσιμη η εγκατάστασή τους καθώς λόγω της έντονης ηλιοφάνειας που υπάρχει στην Ελλάδα μπορούν να παραχθούν μεγάλες ποσότητες ηλεκτρικής ενέργειας. Όσον αφορά τα υπόλοιπα στοιχεία του αρχιτεκτονικού πάρκου του Riem πρέπει να επισημανθεί το μεγάλο του μέγεθος και το κόστος, ένα κόστος το οποίο είναι πάρα πολύ υψηλό για τα ελληνικά δεδομένα. Το βοτανικό πάρκο της Βαρκελώνης ξεχωρίζει από άλλα πάρκα λόγω της πολύ μεγάλης του έκτασης και του πολύ υψηλού κόστους κατασκευής (6.061.206 ευρώ).

Ο χαρακτηρισμός τοπίο αποδίδει καλύτερα το πάρκο της Βαρκελώνης παρά ο όρος πάρκο. Δεν θα σταθούμε στο βοτανικό πάρκο της Βαρκελώνης γιατί απέχει

πολύ από την μελέτη της πλατείας Καλαμάτας . αλλά θα μείνουμε λίγο στην αρχιτεκτονική τοπίου της Ισπανίας καθώς παρουσιάζει κάποιες ομοιότητες με τα ελληνικά δεδομένα. Η Ισπανία όπως και η Ελλάδα έχουν έναν άναρχο πολεοδομικό σχέδιο το οποίο δεν ευνοεί σε καμία περίπτωση την κατασκευή - διαμόρφωση των ανοιχτών χώρων. Στην Ισπανία τα πράγματα άλλαξαν μετά την δεκαετία του 80 και φτιαχτήκαν έργα όπως το βοτανικό πάρκο της Βαρκελώνης. Στην χώρα μας δυστυχώς το πολεοδομικό σχέδιο παραμένει άναρχο και οι ανοιχτοί δημόσιοι χώροι παραμελιμένοι. Θα μπορούσε η Ελλάδα να βρίσκεται στο ίδιο επίπεδο με την Ισπανία ή και ακόμη υψηλότερα, αλλά δεν είναι θέμα της εργασίας αυτής να θιχθούν τέτοιου είδους ζητήματα. Απλά θέτουμε έναν προβληματισμό ο οποίος προκύπτει από την μελέτη ανοιχτών χώρων του εξωτερικού.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5: ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΧΩΡΟΥ ΜΕΛΕΤΗΣ- ΚΑΤΑΓΡΑΦΗ ΥΠΑΡΧΟΥΣΑΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ

Η τοποθεσία είναι ένας χαρακτηριστικός αστικός ανοιχτός χώρος σε μια πυκνοδομημένη, κατοικημένη περιοχή στο κέντρο της Καλαμάτας. Η επιμήκης κεντρική πλατεία της Καλαμάτας θεωρείται ως μία από τις μεγαλύτερες της Ελλάδος. Περιβάλλεται από κάποια όμορφα νεοκλασικά αρχοντικά που περιώθηκαν από τον καταστρεπτικό σεισμό του 1986. Στην επάνω πλευρά της πλατείας βρίσκεται ένα ηρώο με αγάλματα των αγωνιστών του 1821. Η νότια πλευρά της έχει καθιερωθεί να ονομάζεται Ψαράκια, από το σιντριβάνι που υπήρχε παλαιότερα και είχε αρκετά ψάρια στα νερά του. Σήμερα το σιντριβάνι ξαναχτίστηκε, σε πιο μοντέρνα γραμμή, αλλά χωρίς ψαράκια αυτή τη φορά. Υπάρχει έντονη εμπορική δραστηριότητα, καθώς υπάρχουν πλήθος καταστημάτων αλλά και δημόσιων υπηρεσιών. Η κυκλοφορία στους δρόμους γύρω από την πλατεία είναι σχετικά αυξημένη καθώς ένας από τους κεντρικότερους δρόμους της πόλης είναι η οδός ΑΡΙΣΤΟΜΕΝΟΥΣ. Η Κεντρική Πλατεία της Καλαμάτας είναι ουσιαστικά η προέκταση του κεντρικού πεζοδρομίου της πόλης(οδός Αριστομένους). Στην βόρεια πλευρά της πλατείας υπάρχει ο πεζοδρόμος με πολλά εμπορικά καταστήματα και το Δημαρχείο της πόλης. Η πλατεία έχει πολλά καφέ, που αναπτύσσουν τα τραπεζάκια τους στο πλακόστρωτο, συγκεντρώνοντας όλη τη ζωή της πόλης. Σε γενικές γραμμές η πλατεία ελκύει πολλούς ανθρώπους λόγω της πολύ ωραίας διαμόρφωσης όπως βλάστηση και του υγρού στοιχείου (π.χ. σιντριβάνι). Η χρήση ορισμένων σημείων της πλατείας είναι περιορισμένη, λόγω της έκθεσής τους στον ήλιο, εκεί παρουσιάζονται προβλήματα υπερθέρμανσης και θάμβωσης, τα οποία προκαλούνται από τις δομημένες επιφάνειες και τα ανοιχτόχρωμα υλικά. Αυτές είναι και οι βασικές αιτίες έλλειψης άνεσης το καλοκαίρι στα σημεία αυτά. Ο φωτισμός του χώρου γίνεται με διπλούς φωτιστικούς στύλους επί της οδού ακριβώς όπως και σε όλες της σχεδιαστικές λύσεις. Το φυτικό υλικό της πλατείας αποτελείται από φοίνικες, φλαμουριές, λεύκες, θάμνους, δεντρολίβανο ενώ έντονη είναι η παρουσία χλοοτάπητα. τα εποχιακά κάνουν την εμφάνισή τους κατά την διάρκεια της άνοιξης και του καλοκαιριού σε ορισμένα από τα παρτέρια της πλατείας. Το κέντρο της πλατείας είναι ανοιχτό προκειμένου να

πραγματοποιούνται εκεί διάφορες πολιτιστικές εκδηλώσεις. Πόλος έλξης δεν διακρίνεται στην υπάρχουσα κατάσταση του χώρου αλλά ίσως να μπορούσε να θεωρηθεί το τμήμα με τα παγκάκια και τα αγάλματα στο βόρειο μέρος της πλατείας.

Εικόνα 18: "Οι φοίνικες και τα εποχιακά παρτέρια στολίζουν το εσωτερικό της κεντρικής πλατείας Καλαμάτας."

Εικόνα 19: "Το εσωτερικό της βόρειας πλευράς της πλατείας με φόντο του αγωνιστές του 1821."

Εικόνα 20: "Άποψη της Πλατείας της Καλαμάτας από την οδό Αριστομένους βόρεια."

Εικόνα 21: Αεροφωτογραφία από το κτηματολόγιο (2009): με εξαίρεση κάποιες πεζοδρομήσεις η κατάσταση της πλατείας παραμένει ίδια μέχρι σήμερα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6: ΚΑΤΑΓΡΑΦΗ ΑΠΟΨΕΩΝ ΤΟΥ ΚΟΙΝΟΥ **ΤΗΣ ΠΟΛΗΣ ΤΗΣ ΚΑΛΑΜΑΤΑΣ ΓΙΑ ΤΟΝ ΧΩΡΟ** **ΜΕΛΕΤΗΣ ΜΕΣΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΔΙΕΞΑΓΩΓΗ** **ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΩΝ**

Ακριβώς παρακάτω παρουσιάζεται αναλυτικά η ακριβής φόρμα των ερωτηματολογίων τα οποία μοιράστηκαν στις διάφορες κοινωνικές ομάδες του πληθυσμού της πόλης της Καλαμάτας καθώς και τα αποτελέσματα αυτών. Τα ερωτηματολόγια είναι ταξινομημένα σε ηλικιακές ομάδες ενώ στο τέλος δίνονται τα συνολικά αποτελέσματα από όλες τις ηλικιακές ομάδες. η παρακάτω φόρμα αποτελείται από 7 ερωτήσεις σχεδιαστικού περιεχομένου και αναφέρονται στην υπάρχουσα κατάσταση της πλατείας καθώς και στην μελλοντική ανάπτυξη αυτής. οι ηλικιακές ομάδες είναι τέσσερις στον αριθμό και είναι οι εξής ηλικίες, 19 και κάτω, 19 έως 24, 25 έως 30 και από 30 και άνω. Επίσης στην κάθε μια από τις ηλικιακές ομάδες του πληθυσμού έχει γίνει διαχωρισμός του φύλου των ερωτηθέντων.

τα ερωτηματολόγια ήταν 52 στον αριθμό ερωτήθηκαν 25 άνδρες και 27 γυναίκες από διάφορες ηλικιακές ομάδες. συγκεκριμένα στην πρώτη ηλικιακή ομάδα από 19 και κάτω ερωτήθηκαν 3 άνδρες και 6 γυναίκες, στην δεύτερη ηλικιακή ομάδα, 19 έως 24, ερωτήθηκαν 12 άνδρες και 7 γυναίκες, στην Τρίτη, 25 έως 30, ερωτήθηκαν 4 άνδρες και 4 γυναίκες. τέλος στην τελευταία ηλικιακή ομάδα. 30 και άνω, ερωτήθηκαν 6 άνδρες και 10 γυναίκες.

η διεξαγωγή των παρακάτω ερωτηματολογίων πραγματοποιήθηκε σε τρεις διαφορετικές ημερομηνίες και ώρες στον χώρο της πλατείας καθώς και στους γύρω δρόμους. τα πρώτα 22 ερωτηματολόγια συμπληρώθηκαν από τους πολίτες της πόλης στις 18-10-2012 και ώρα 10:30 π.μ., τα υπόλοιπα 14 ερωτηματολόγια συμπληρώθηκαν μια εβδομάδα αργότερα δηλαδή στις 25-10-2012 και ώρα 12:30 π.μ. Ενώ τα τελευταία 16 ερωτηματολόγια συμπληρώθηκαν στις 1-11-2012 και ώρα 18:00 μ.μ.

σε κάθε ερωτηματολόγιο από τα τέσσερα που παρουσιάζονται όσες δηλαδή και οι ηλικιακές ομάδες, υπάρχει σε κάθε ερώτηση ο ακριβής αριθμός των απαντήσεων από τους πολίτες.

ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΩΝ

Ηλικία κάτω των 19

ΑΝΔΡΕΣ 3

ΓΥΝΑΙΚΕΣ 6

1. Πιστεύετε ότι η πλατεία της Καλαμάτας χρησιμοποιείται επαρκώς;

α) ναι	4
β) όχι	2
γ) αρκετά	1
δ) ελάχιστα	2

2. Τι πιστεύετε ότι λείπει περισσότερο από τον χώρο της πλατείας;

α) το υγρό στοιχείο	4
β) περισσότερο πράσινο	5
γ) καλύτερη κίνηση στο χώρο	
δ) πόλος έλξης – στοιχεία ορόσημα με εντυπωσιακό χαρακτήρα	

3. Ποιες ώρες κατά την γνώμη σας χρησιμοποιείται ο χώρος;

α) 8:00 με 12:00	2
β) 13:00 με 18:00	1
γ) 18:00 με 00:00	6
δ) 00:00 με 8:00	

4. Πιστεύετε ότι ο χώρος είναι ασφαλής;

α) ναι	
β) όχι	3
γ) αρκετά	4
δ) ελάχιστα	2

5. Πιστεύετε ότι ενδεχομένως να λείπουν κάποιες δραστηριότητες – χρήσεις από την πλατεία

α) ναι	6
β) όχι	3

Εάν απαντήσατε «ναι» παρακαλούμε αναφέρεστε συνοπτικά τι πιστεύετε ότι λείπει.

.....
.....
.....

6. Πιστεύετε ότι ο χώρος αυτός προσφέρει θερμική άνεση κατά την ζεστή περίοδο και αντίστοιχα είναι ένας ζεστός χώρος κατά την ψυχρή περίοδο;
α) ναι πιστεύω ότι ισχύει	
β) όχι δεν αληθεύει	8
γ) ισχύει μερικώς	1

Ηλικία από 19 έως 24   ΑΝΔΡΕΣ 12   ΓΥΝΑΙΚΕΣ 7

1. Πιστεύετε ότι η πλατεία της Καλαμάτας χρησιμοποιείται επαρκώς;

α) ναι	3
β) όχι	3
γ) αρκετά	8
δ) ελάχιστα	5

2. Τι πιστεύετε ότι λείπει περισσότερο από τον χώρο της πλατείας;

α) το υγρό στοιχείο	8
β) περισσότερο πράσινο	13
γ) καλύτερη κίνηση στο χώρο	1
δ) πόλος έλξης-στοιχεία ορόσημα με εντυπωσιακό χαρακτήρα	1

3. Ποιες ώρες κατά την γνώμη σας χρησιμοποιείται ο χώρος;

α) 8:00 με 12:00	6
β) 13:00 με 18:00	6
γ) 18:00 με 00:00	9
δ) 00:00 με 8:00	1

4. Πιστεύετε ότι ο χώρος είναι ασφαλής;

α)ναι	3
β)όχι	6
γ)αρκετά	9
δ)ελάχιστα	1

5. Πιστεύετε ότι ενδεχομένως να λείπουν κάποιες δραστηριότητες – χρήσεις από την πλατεία

α)ναι	17
β)όχι	2

Εάν απαντήσατε «ναι» παρακαλούμε αναφέρεστε συνοπτικά τι πιστεύετε ότι λείπει.

.....
.....
.....

6. Πιστεύετε ότι ο χώρος αυτός προσφέρει θερμική άνεση κατά την ζεστή περίοδο και αντίστοιχα είναι ένας ζεστός χώρος κατά την ψυχρή περίοδο;

α) ναι πιστεύω ότι ισχύει	2
β) όχι δεν αληθεύει	11
γ) ισχύει μερικώς	6

Ηλικία από 25 έως 30

ΑΝΔΡΕΣ 4

ΓΥΝΑΙΚΕΣ 4

1. Πιστεύετε ότι η πλατεία της Καλαμάτας χρησιμοποιείται επαρκώς;

α) ναι	3
β) όχι	2
γ) αρκετά	1
δ) ελάχιστα	2

2. Τι πιστεύετε ότι λείπει περισσότερο από τον χώρο της πλατείας;
α)το υγρό στοιχείο	6
β) περισσότερο πράσινο	5
γ)καλύτερη κίνηση στο χώρο	
δ)πόλος έλξης-στοιχεία ορόσημα με εντυπωσιακό χαρακτήρα	1

3. Ποιες ώρες κατά την γνώμη σας χρησιμοποιείται ο χώρος;

α)8:00 με 12:00	1
β)13:00 με 18:00	3
γ)18:00 με 00:00	4
δ)00:00 με 8:00	

4. Πιστεύετε ότι ο χώρος είναι ασφαλής;

α)ναι	3
β)όχι	1
γ)αρκετά	3
δ)ελάχιστα	1

5. Πιστεύετε ότι ενδεχομένως να λείπουν κάποιες δραστηριότητες – χρήσεις από την πλατεία

α)ναι	8
β)όχι	

Εάν απαντήσατε «ναι» παρακαλούμε αναφέρεστε συνοπτικά τι πιστεύετε ότι λείπει.

.....
 .....

6. Πιστεύετε ότι ο χώρος αυτός προσφέρει θερμική άνεση κατά την ζεστή περίοδο και αντίστοιχα είναι ένας ζεστός χώρος κατά την ψυχρή περίοδο;

α) ναι πιστεύω ότι ισχύει	
β) όχι δεν αληθεύει	5
γ) ισχύει μερικώς	3

1. Πιστεύετε ότι η πλατεία της Καλαμάτας χρησιμοποιείται επαρκώς;

α) ναι	5
β) όχι	6
γ) αρκετά	2
δ) ελάχιστα	3

2. Τι πιστεύετε ότι λείπει περισσότερο από τον χώρο της πλατείας;

α) το υγρό στοιχείο	9
β) περισσότερο πράσινο	14
γ) καλύτερη κίνηση στο χώρο	
δ) πόλος έλξης-στοιχεία ορόσημα με εντυπωσιακό χαρακτήρα	1

3. Ποιες ώρες κατά την γνώμη σας χρησιμοποιείται ο χώρος;

α) 8:00 με 12:00	7
β) 13:00 με 18:00	3
γ) 18:00 με 00:00	9
δ) 00:00 με 8:00	

4. Πιστεύετε ότι ο χώρος είναι ασφαλής;

α) ναι	2
β) όχι	3
γ) αρκετά	2
δ) ελάχιστα	9

5. Πιστεύετε ότι ενδεχομένως να λείπουν κάποιες δραστηριότητες – χρήσεις από την πλατεία;

α) ναι	8
β) όχι	8

Εάν απαντήσατε «ναι» παρακαλούμε αναφέρεστε συνοπτικά τι πιστεύετε ότι λείπει.

.....
.....

6. Πιστεύετε ότι ο χώρος αυτός προσφέρει θερμική άνεση κατά την ζεστή περίοδο και αντίστοιχα είναι ένας ζεστός χώρος κατά την ψυχρή περίοδο;

α) ναι πιστεύω ότι ισχύει

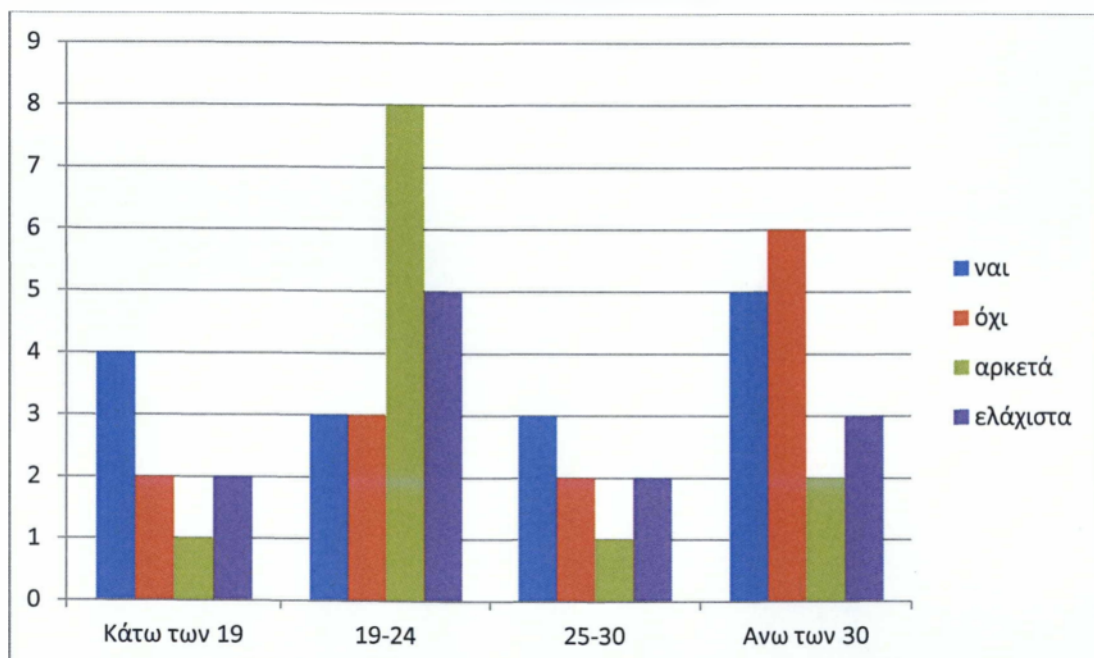
β) όχι δεν αληθεύει 14

γ) ισχύει μερικώς 2

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7: ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΩΝ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ ΔΙΕΞΑΓΩΓΗΣ ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΩΝ ΚΑΙ ΔΙΑΤΥΠΩΣΗ ΣΧΕΔΙΑΣΤΙΚΩΝ ΚΡΙΤΗΡΙΩΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΠΙΛΥΣΗ ΑΝΑΠΛΑΣΗΣ ΤΗΣ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΠΛΑΤΕΙΑΣ

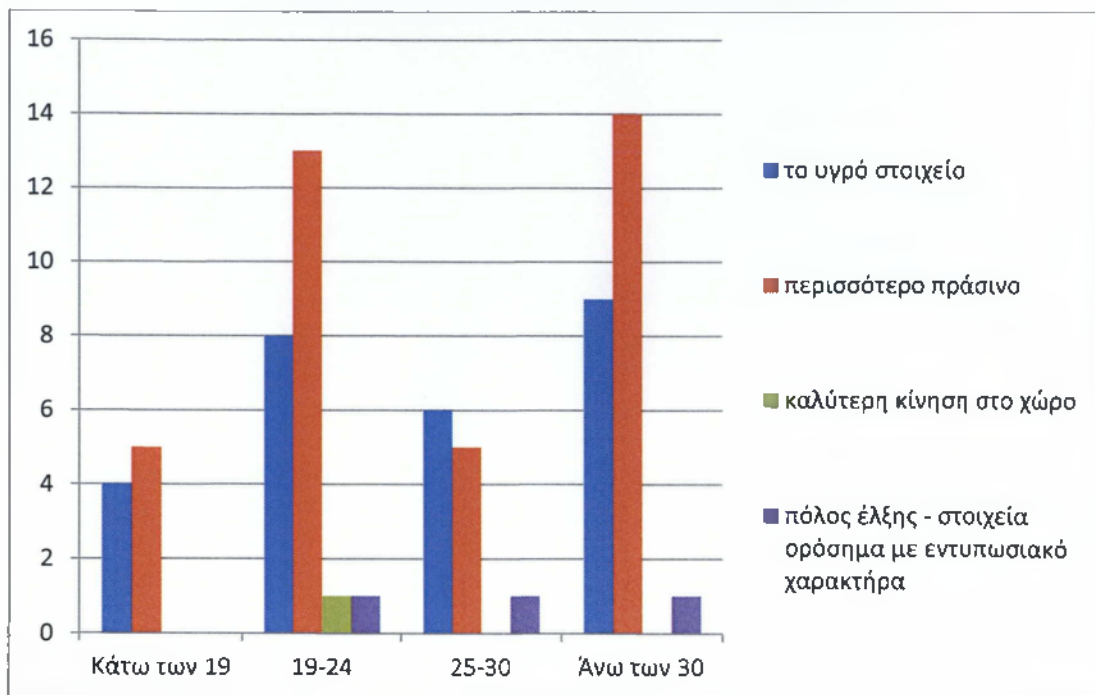
Στο κεφάλαιο αυτό δίνονται τα σχεδιαγράμματα των απαντήσεων του κοινού όπως αυτά διαμορφώθηκαν μέσα από την διαδικασία διεξαγωγής γραπτών ερωτηματολογίων, καθώς και η ερμηνεία τους, αλλά και τα σχεδιαστικά κριτήρια ανάπτυξης της Κεντρικής Πλατείας Καλαμάτας.

1. Πιστεύετε ότι η πλατεία της Καλαμάτας χρησιμοποιείται επαρκώς;

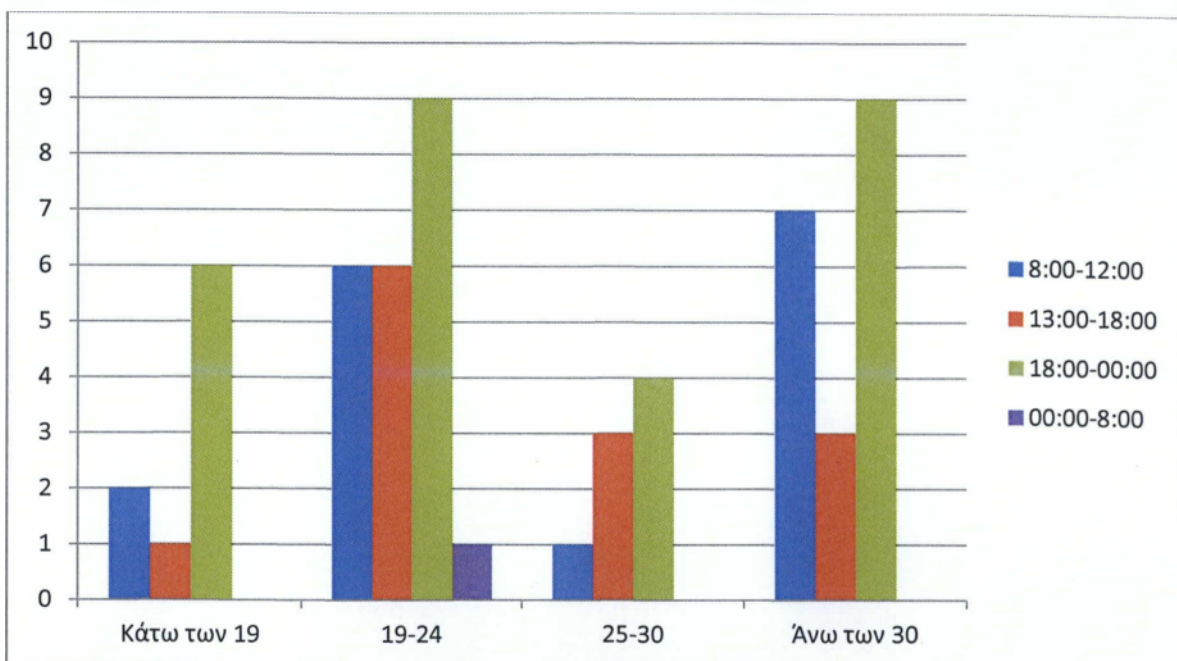
"Γράφημα 1 : σε ποσοστό επί τοις εκατό %"

2. Τι πιστεύετε ότι λείπει περισσότερο από τον χώρο της πλατείας;

Γράφημα 2: "σε ποσοστό επί τοις εκατό %"

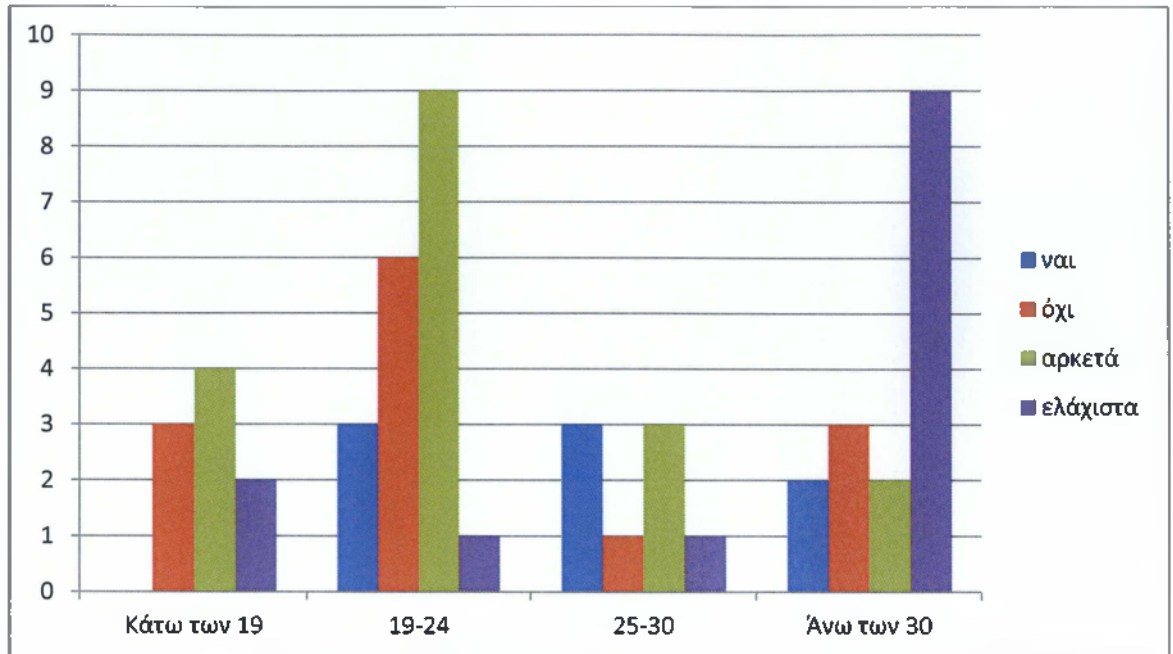
3. Ποιες ώρες κατά την γνώμη σας χρησιμοποιείται ο χώρος;

Γράφημα 3: "σε ποσοστό επί τοις εκατό %"

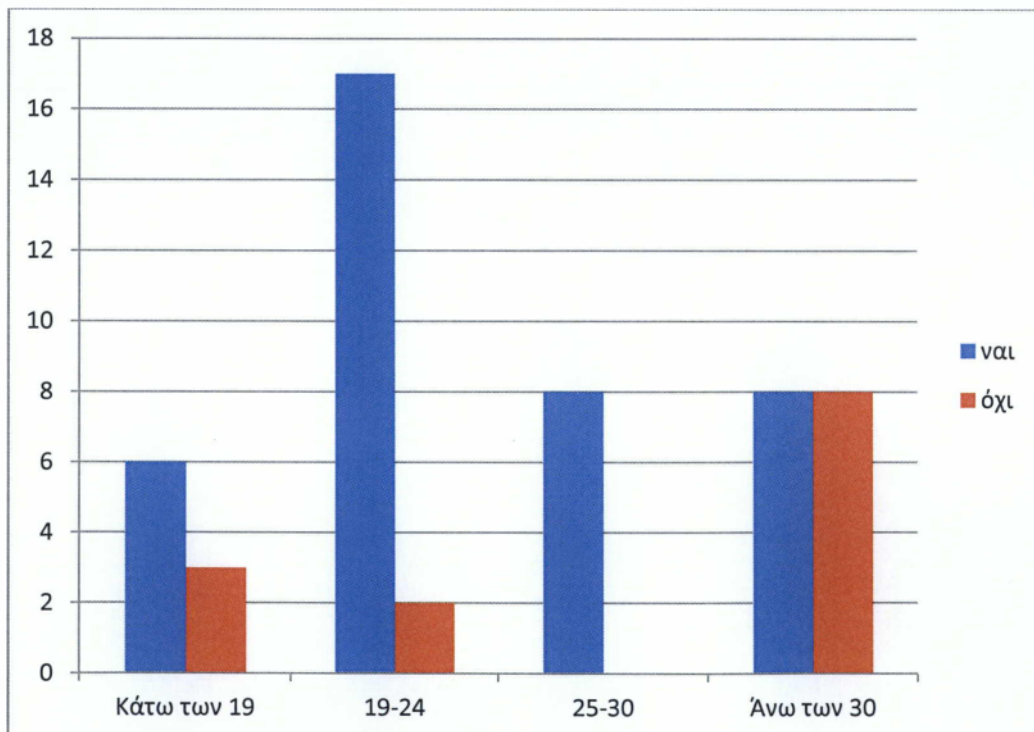

4. Πιστεύετε ότι ο χώρος είναι ασφαλής;

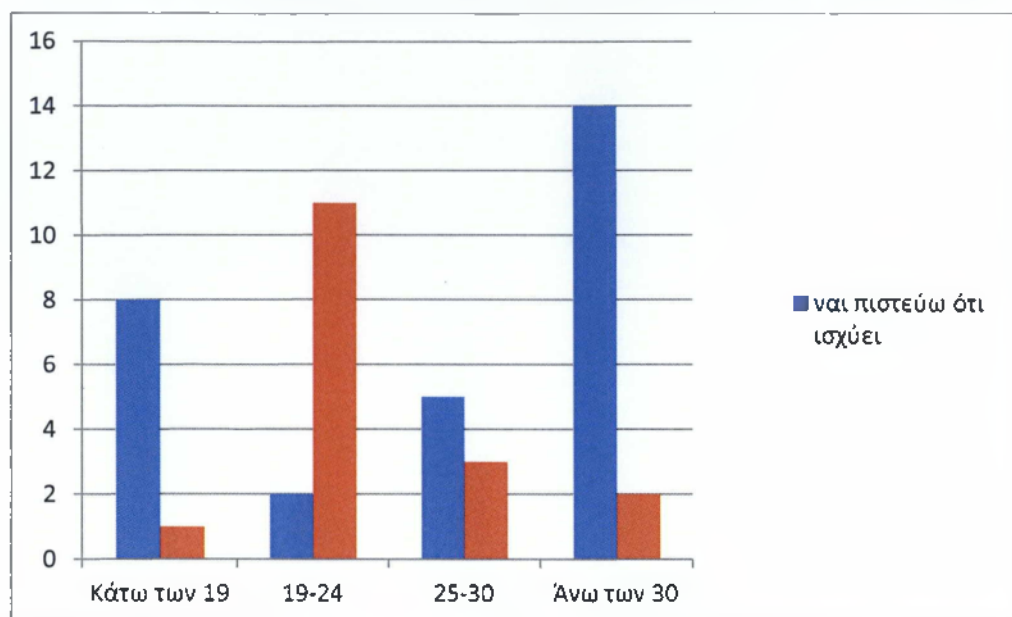
Γράφημα 4: "σε ποσοστό επί τοις εκατό %"

5. Πιστεύετε ότι ενδεχομένως να λείπουν κάποιες δραστηριότητες – χρήσεις από την πλατεία;

Γράφημα 5: "σε ποσοστό επί τοις εκατό %"

6. Πιστεύετε ότι ο χώρος αυτός προσφέρει θερμική άνεση κατά την ζεστή περίοδο και αντίστοιχα είναι ένας ζεστός χώρος κατά την ψυχρή περίοδο;

Γράφημα 6: "σε ποσοστό επί τοις εκατό %"

Λαμβάνοντας υπόψη τα παραπάνω γραφήματα τα οποία προκύπτουν από την γνώμη του κοινού καταλήγουμε στην ερμηνεία των αποτελεσμάτων αλλά και στα κριτήρια σχεδιασμού βάσει των οποίων διαμορφώνεται η τελική πρόταση για την Κεντρική Πλατεία της Καλαμάτας.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ

Συνοπτικά από την μελέτη των αποτελεσμάτων διατυπώνονται αμέσως παρακάτω επτά βασικά συμπεράσματα στα οποία έχει βασιστεί σε μεγάλο βαθμό ο νέος σχεδιασμός για τον χώρο της πλατείας. Εκτός αυτού ακολουθεί και μια αναλυτική ερμηνεία των αποτελεσμάτων αυτών

1. Ο χώρος της Κεντρικής Πλατείας Καλαμάτας χρησιμοποιείται επαρκώς από τους πολίτες.
2. Ο χώρος χρειάζεται περισσότερο πράσινο.
3. Απουσιάζει από το χώρο το υγρό στοιχείο.
4. Τις ώρες μεταξύ 18:00 με 00:00 ο χώρος φιλοξενεί τον περισσότερο κόσμο.
5. Ο χώρος είναι αρκετά ασφαλής.
6. Η πλατεία χρειάζεται πρόσθετες δραστηριότητες.
7. Δεν υπάρχει θερμική άνεση στον χώρο κατά την διάρκεια του έτους.

Αποτελέσματα από την διεξαγωγή ερωτηματολογίων

Μέσω της παρατήρησης και της μελέτης τόσο των αποτελεσμάτων των ερωτηματολογίων όσο και των γραφημάτων που προέκυψαν συμπεραίνουμε ότι το κοινό της πόλης ζητά συγκεκριμένα πράγματα από την ανάπτυξη του χώρου και μάλιστα πολλές από τις απαιτήσεις αυτές δεν αλλάζουν στις διαφορές ηλικιακές ομάδες του πληθυσμού αλλά παραμένουν ίδιες.

Αναλυτικότερα και οι τέσσερις ηλικιακές ομάδες ζητούν περισσότερο φυτικό υλικό για τον χώρο ενώ αναγνωρίζουν και την απουσία του περισσότερου υγρού στοιχείου, του οποίου η παρουσία θέλουν να συμπεριληφθεί στο σχεδιασμό της πλατείας.

Όσον αφορά τις απαντήσεις του κοινού για τις ώρες χρήσης της πλατείας οι απόψεις διαφέρουν συγκεκριμένα οι τρεις πρώτες ηλικιακές ομάδες (των 19 και κάτω, 19 έως 24, και 25 έως 30) πιστεύουν ότι ο χώρος χρησιμοποιείται τις ώρες μεταξύ 18:00 με 00:00 ενώ η ηλικιακή ομάδα των 30 και άνω πιστεύει ότι ο χώρος χρησιμοποιείται τις ώρες 18:00 με 00:00 αλλά και τις ώρες 8:00 με 12:00. Επίσης οι τρεις πρώτες ηλικιακές ομάδες (των 19 και κάτω, 19 έως 24, και 25 έως 30) πιστεύουν ότι ο χώρος είναι ασφαλής και χρειάζεται περισσότερες δραστηριότητες σε αντίθεση με την ηλικιακή ομάδα των 30 και άνω η οποία θεωρεί ότι ο χώρος δεν είναι ασφαλής. Ενώ στη ερώτηση σχετικά με τις δραστηριότητες του χώρου οι απαντήσεις που δόθηκαν είναι απολύτως ισορροπημένες (8 ναι και 8 όχι). Στην ερώτηση, πιστεύετε ότι ο χώρος της

πλατείας Καλαμάτας χρησιμοποιείται επαρκώς, οι απαντήσεις ποικίλουν σε όλες τις ομάδες. Στην ηλικιακή ομάδα των 19 και κάτω οι απαντήσεις που δόθηκαν έχουν ως εξής 4 ναι, 2 όχι, 1 αρκετά και 2 ελάχιστα παρατηρούμαι ότι εάν διαχωρίσουμε τις απαντήσεις σε δύο κατηγορίες δηλαδή σε θετικές και αρνητικές υπάρχει ένα μικρό προβάδισμα των θετικών απαντήσεων (ναι, αρκετά)κάτι που δεν ισχύει για τις υπόλοιπες ηλικιακές ομάδες. Η ηλικιακή ομάδα από 19 έως 24 απάντησαν ως εξής στην συγκεκριμένη ερώτηση 3 ναι, 3 όχι, 8 αρκετά και 5 ελάχιστα, και αυτή η ομάδα όπως και η προηγούμενη πιστεύει ότι ο χώρος χρησιμοποιείται επαρκώς σε αντίθεση με τις άλλες δυο ηλικιακές ομάδες (25 έως 30), 30 και άνω) οι οποίες οριακά απάντησαν αρνητικά. Στην συγκεκριμένη ερώτηση (Πιστεύετε ότι ο χώρος της πλατείας Καλαμάτας χρησιμοποιείται επαρκώς) παρατηρήθηκε απόλυτη διχογνωμία ενώ η υπεροχή των απαντήσεων είτε αρνητικών είτε θετικών είναι οριακή.

Τέλος στην έκτη ερώτηση του ερωτηματολογίου, (Πιστεύετε ότι ο χώρος αυτός προσφέρει θερμική άνεση κατά την ζεστή περίοδο), η συντριπτική απάντηση σε όλες τις ηλικιακές ομάδες ήταν : όχι δεν αληθεύει η παραπάνω πρόταση, ενώ από τις συνολικά 52 απαντήσεις που δόθηκαν μόνο οι 14 ήταν θετικές (ναι πιστεύω ότι ισχύει).

Σε μια ακόμη ερώτηση που συμπεριλαμβάνεται στο ερωτηματολόγιο και αφορά την επάρκεια της χρήσης του χώρου της πλατείας Καλαμάτας οι απαντήσεις που δόθηκαν είναι σχεδόν μοιρασμένες σε θετικές και αρνητικές. Συγκεκριμένα παρατηρώντας το σύνολο των απαντήσεων αυτές είναι οι εξής: 15 ναι, 13 όχι, 12 αρκετά, 12 ελάχιστα. Η ερώτηση αυτή καθώς και η έκτη ερώτηση του ερωτηματολογίου (Πιστεύετε ότι ο χώρος της πλατείας Καλαμάτας χρησιμοποιείται επαρκώς) είναι οι δύο ερωτήσεις οι οποίες διχάζουν την άποψη του κοινού και κατ' επέκταση δυσκολεύουν στο έργο της ερμηνείας των αποτελεσμάτων αλλά και της δημιουργίας σχεδιαστικών κριτηρίων για την πλατεία Καλαμάτας.

Η έβδομη ερώτηση του ερωτηματολογίου (Πιστεύετε ότι σε περίπτωση μελλοντικής αναμόρφωσης διάπλασης της πλατείας πρέπει ή είναι σκόπιμο να διατηρηθεί κάποιο κατασκευαστικό ή άλλο στοιχείο της πλατείας) είναι η μοναδική ερώτηση η οποία δεν δίνει απαιτήσεις πολλαπλής επιλογής όπως όλες οι υπόλοιπες αλλά στην ερώτηση αυτή ζητείται από το κοινό της πόλης να

επιλέξει το στοιχείο ή τα στοιχεία της πλατείας που πιστεύει ότι πρέπει να διατηρηθούν.

Όπως ήταν φυσικό οι απαντήσεις στην ερώτηση αυτή ποικίλουν. Εκτός αυτού η συγκεκριμένη ερώτηση δυσκόλεψε πολύ τους πολίτες ως προς την απάντηση που τους ζητήθηκε να δώσουν, εν τω μεταξύ αρκετοί πολίτες δεν έδωσαν καμία απάντηση σε αυτή την ερώτηση. Μερικές ενδιαφέρουσες απαντήσεις που δόθηκαν για την διατήρηση κάποιων στοιχείων του χώρου είναι οι εξής: α) το συντριβάνι, β) τα αγάλματα και γ) το φυτικό υλικό.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ ΤΩΝ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ ΒΑΣΗ ΤΩΝ ΔΙΑΦΟΡΩΝ ΗΛΙΚΙΑΚΩΝ ΟΜΑΔΩΝ

Στο σημείο αυτό παρουσιάζονται πολύ συνοπτικά προς καλύτερη κατανόηση, οι απαιτήσεις και οι επιθυμίες όλων των ηλικιακών ομάδων οι οποίες εκφράστηκαν μέσω των ερωτηματολογίων. Συγκεκριμένα αναφέρονται τέσσερα βασικά συμπεράσματα για την κάθε ηλικιακή ομάδα τα οποία βέβαια προέκυψαν από τις απαντήσεις του κοινού.

>19

1. Περισσότερο πράσινο υγρό στοιχείο
2. 18:00 – 00:00
3. Περισσότερες δραστηριότητες
4. Ο χώρος είναι ασφαλής

Από 19 έως 24

1. Περισσότερο πράσινο υγρό στοιχείο
2. 18:00 – 00:00
3. Περισσότερες δραστηριότητες
4. Ο χώρος είναι ασφαλής

Από 25 έως 30

1. Περισσότερο πράσινο υγρό στοιχείο
2. 18:00 – 00:00
3. Περισσότερες δραστηριότητες
4. Ο χώρος είναι ασφαλής

>30

1. Περισσότερο πράσινο υγρό στοιχείο
2. 18:00 – 00:00 και 18:00 με 12:00
3. Ισορροπία στις απαντήσεις για τις δραστηριότητες του χώρου
4. Ο χώρος δεν είναι ασφαλής

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 8: ΤΙ ΠΡΟΒΛΕΠΕΙ ΤΟ ΣΗΜΕΡΙΝΟ ΕΡΓΟ

ΑΝΑΠΛΑΣΗΣ

Ο Προϋπολογισμός του έργου ανέρχεται στα 2.800.000 ευρώ με ανάδοχο την εταιρία «ΟΛΥΜΠΙΟΣ ΑΤΕ» η οποία πρόσφερε έκπτωση 47,59% ($2,8 - 47,59\% = 2,8 - 1.332.520 = 1.467.480$)

ΒΑΣΙΚΑ ΓΕΩΜΕΤΡΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ:

Μήκος πλατείας 375 μέτρα

Πλάτος 36 μέτρα

Συνολική επιφάνεια 13.500 τ.μ.

ΒΑΣΙΚΕΣ ΠΡΑΞΕΙΣ ΑΝΑΠΛΑΣΗΣ:

Πεζοδρόμηση τμήματος μήκους 75 μέτρων της Σιδηροδρομικού Σταθμού, μεταξύ των οδών Γιατράκου και Κροντήρη, όπου θα κατασκευαστεί συντριβάνι στο ύψος του ΟΤΕ, ανάλογο με αυτό στα "Ψαράκια".

Οδός Αριστομένους: Περιορισμός του πλάτους από 4,60 μέτρα που είναι σήμερα, σε 3,75 μέτρα. Το υπόλοιπο διάστημα που περισσεύει να αποδίδεται στον ποδηλατόδρομο και την πλατεία.

Ζώνη στάθμευσης οχημάτων 2 μέτρων (παραμένει, όπως σήμερα).

Αμετάβλητο θα παραμείνει το πλάτος της Αριστομένους (6,60 μέτρα) **στο ύψος της Βαλαωρίτου**, για τη διευκόλυνση της στροφής των οχημάτων στην οδό Φραντζή.

Στο ύψος της Τράπεζας Πειραιώς προβλέπεται στάση αστικού λεωφορείου και ανακατασκευή του οδοστρώματος, προκειμένου να απαλειφθούν οι υψομετρικές διαφορές των κρασπέδων.

Σημαντική παρέμβαση στο πράσινο της πλατείας. Βασική εργασία είναι η διάσπαση των υφιστάμενων παρτεριών στο κεντρικό και βόρειο τμήμα της πλατείας και η αντικατάσταση αυτών με μια καμπύλη ροή από ελεύθερα κατ' αρχήν δέντρα που θα φύονται μέσα από τρύπες στην πλακόστρωση, ενώ στην συνέχεια νέα δέντρα θα προστεθούν σε παρτέρια καμπύλου περιγράμματος που θα φιλοξενούν εποχιακά άνθη και άλλα χαμηλά φυτά. Τα δέντρα θα ξεκινούν περιβάλλοντας το σιντριβάνι στα "Ψαράκια" και θα συνεχίζουν την καμπυλόγραμμη ροή τους παρά το ανατολικό μέτωπο, ενώ στο ύψος της

Σιδηροδρομικού Σταθμού η ροή ψηλού πρασίνου και των παρτεριών περνά κυρίως προς το δυτικό μέτωπο της πλατείας.

Επέκταση της σημερινής δεντροστοιχίας με δένδρα (φίκοι μεσόφυλλοι Αυστραλίας) ή η τοποθέτηση 24 καινούριων δένδρων στο ανατολικό τμήμα της πλατείας, ώστε να δημιουργηθεί διαδρομή περιπάτου με σκίαση. Δεύτερη σειρά από 6 ψηλά δέντρα (ακακίες Κωνσταντινουπόλεως) δημιουργείται κατά μήκος του προτεινόμενου να πεζοδρομηθεί τμήματος της Σιδηροδρομικού Σταθμού, από την Γιατράκου έως την οδό Κροντήρη, στην βορειοδυτική πλευρά της πλατείας.

Στο βόρειο μέρος της πλατείας στο ύψος της οδού Κροντήρη, αλλά και στο δυτικό τμήμα μέχρι τον πεζόδρομο της οδού Ιατροπούλου προβλέπεται η ενίσχυση του πρασίνου με τέσσερα ψηλά δέντρα (πλάτανοι δυτικοί). Δηλαδή, εκτός από τα υφιστάμενα πέντε πλατάνια και την αφαίρεση των υπάρχοντων λευκών, προβλέπεται να φυτευτούν επιπλέον πέντε νέα πλατάνια, για αύξηση του πρασίνου της πλατείας και διατήρηση της ομοιογένειας των δέντρων.

Διευθέτηση του χώρου ανάπτυξης τραπεζοκαθισμάτων.

Κατά μήκος της δυτικής πλευράς, υπάρχουν σήμερα στεγασμένοι χώροι ανάπτυξης τραπεζοκαθισμάτων (κλειστοί χώροι, κιόσκια κλπ), που ανήκουν στα παρακείμενα καταστήματα και σε πλάτος που ποικίλλει από 7 έως 14 μέτρα, με εντελώς διαφορετική αισθητική μεταξύ τους. Προτείνεται η δημιουργία μιας ζώνης πλάτους 2 μέτρων από την οικοδομική γραμμή των καταστημάτων, που δίνεται ως χώρος ανάπτυξης τραπεζοκαθισμάτων. Ακολούθως, θα υπάρχει και μία δεύτερη ζώνη κυμαινόμενου πλάτους, από 1,40 μ. (βόρεια) έως 2,80 μ. (νότια), για την ελεύθερη κίνηση πεζών.

Τέλος, σε συνεχόμενο τμήμα πλάτους 7,20 μ. παραχωρείται χώρος για την ανάπτυξη τραπεζοκαθισμάτων. Δημιουργούνται πλαίσια διαστάσεων 14,40 μ. x 7,20 μ. στα οποία τοποθετούνται αμιγώς και μόνον τραπεζοκαθίσματα, με κενούς διαδρόμους για διέλευση πεζών, κυρίως στα σημεία εισόδων των πολυκατοικιών, το πλάτος των οποίων ποικίλλει από 1,50 μ. έως 2,00 μ.

Φωτισμός: Όσο το δυνατόν λιγότερη παρουσία κολόνων φωτισμού με ταυτόχρονη διασφάλιση επαρκούς φωτισμού. Για το σκοπό αυτό έχουν επιλεγεί φωτιστικά έμμεσου φωτισμού, τοποθετημένα επί ιστού, με ασύμμετρη κατανομή. Εκτός των επιφανειακών παρεμβάσεων, προβλέπεται και μερική αντικατάσταση

του δικτύου αποχέτευσης ομβρίων υδάτων, η φύτευση κατάλληλων δέντρων για σκίαση σε όλο το μήκος της διαμόρφωσης και η τοποθέτηση όλων των απαραίτητων στοιχείων αστικού εξοπλισμού, όπως καθιστικά - παγκάκια, καλαθάκια μικροαπορριμμάτων, εμπόδια στάθμευσης, ράμπες προσβασιμότητας ΑΜΕΑ, πινακίδες οδοσήμανσης, στάση αστικού λεωφορείου, κ.λ.π.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 9: ΔΙΕΡΕΥΝΗΣΗ ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΩΝ ΣΧΕΔΙΑΣΤΙΚΩΝ ΛΥΣΕΩΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΠΙΛΥΣΗ ΑΝΑΠΛΑΣΗΣ ΤΗΣ ΠΛΑΤΕΙΑΣ ΤΗΣ ΚΑΛΑΜΑΤΑΣ

Στο κεφάλαιο αυτό διερευνώνται και παρουσιάζονται εναλλακτικές λύσεις για την επίλυση ανάπλασης της πλατείας Καλαμάτας. Οι λύσεις αυτές δεν επιλέχθηκαν ως τελική λύση για την πλατεία Καλαμάτας.

Τα τρία κυριότερα προβλήματα της ανάπλασης της πλατείας Καλαμάτας, τα οποία πολλοί πολίτες εξέφρασαν την αντίθετη θέση τους στην δημοτική αρχή είναι:

1. Υλικά πάνω από το 1/3 του προϋπολογισμού του έργου (400.000 ευρώ) πάνε σε γρανίτες Κίνας και όχι σε μάρμαρα Ελλάδας.
2. **Πλακόστρωτο op art:** Το πλακόστρωτο της πλατείας, μοναδικό στον κόσμο δείγμα op art τέχνης επί πλατείας, το οποίο σύμφωνα και με την πεποίθηση των ειδικών αποτελεί μοναδικό ντοκουμέντο αστικού σχεδιασμού της δεκαετίας του '70, με ιδιαίτερο εικαστικό ενδιαφέρον. Πιο συγκεκριμένα, οι προβλεπόμενες εργασίες αφορούν στην αντικατάσταση της υφιστάμενης ασπρόμαυρης πλακόστρωσης από μάρμαρα Καβάλας και Βυτίνας με γρανίτες Κίνας σε δύο χρώματα (γκρι ανοιχτό και βυσσινί), που θα φθάσουν μέχρι το βόρειο τμήμα της πλατείας.
3. Περισσότερες σκληρές επιφάνειες που συγκρατούν και εκπέμπουν περισσότερη θερμοκρασία τις ζεστές ημέρες (μέρα – νύχτα).

Παρόλα αυτά προτείνουμε επιπλέον λύσεις τις οποίες μπορούν να λάβουν υπόψιν τους.

Θα ήταν σκόπιμο λοιπόν να υπάρχουν κάδοι ανακύκλωσης υλικών.

Εικόνα 22: "Η πλατεία σε μια κοινωνική εκδήλωση για την ανακύκλωση των υλικών."

Η χρήση φωτοβολταϊκών συστημάτων πρέπει να προβλεφθεί προκειμένου να δοθεί ένα μήνυμα για τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας μια και μια μεγάλη μερίδα του πληθυσμού επιθυμεί την απομάκρυνση των εργοστασίων της ΔΕΗ ή τον περιορισμό της χρήσης τους. Ο φωτισμός του χώρου θα μπορούσε να γίνει με την χρήση διπλών φωτιστικών στύλων, φωτιστικών στύλων, υπεδάφιων φωτιστικών και προβολέων.

Εικόνα 23: " Φωτοβολταϊκά που θα μπορούσαν να μπουν σε μικρότερο μέγεθος ώστε να δοθεί ένα ενδιαφέρον στον κόσμο για τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας."

Πόλος έλξης του χώρου αποτελούν τα δύο συντριβάνια και τα μεγάλα δένδρα όπως και στην σχεδιαστική λύση.

Εικόνα 24: " Η κεντρική πλατεία της Καλαμάτας την νύχτα."

Επιπροσθέτως το κέντρο της πλατείας μπορεί να παραμείνει σε ένα ανοιχτό χώρο ακριβώς όπως είναι σήμερα με καλύτερη διαρίθμηση στα τραπεζοκαθίσματα των καταστημάτων.

Εικόνα 25: " Πανοραμική άποψη της Κεντρικής Πλατείας της Καλαμάτας Δυτικά."

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Ελληνική :

1. Ανανιάδου - Τζημοπούλου, Μ. 2002. Αρχιτεκτονική Τοπίου – Σχεδιασμός Αστικών Χώρων. Τόμος 5, Εκδόσεις Ζήτη.
2. Μανίκας Δημήτρης. 2012. Αρχιτεκτονική 1968-2012. Εκδόσεις ΚΑΠΟΝ.
3. Μπίρης Μάνος Γ. 2001. Νεοκλασική αρχιτεκτονική στην Ελλάδα. Εκδόσεις Μέλισσα.
4. Μπίρης Μάνος Γ. 2003. Αθηναϊκή αρχιτεκτονική 1875-1925. Εκδόσεις Μέλισσα.
5. Νικολοπούλου, Μ. Ruros. 2006. (Rediscovering the Urban Realm and Open Spaces). Σχεδιασμός Υπαίθριων Αστικών χώρων με βιοκλιματικά κριτήρια.
6. Πατέστος Κωνσταντίνος. 2004. Από το βήμα της αρχιτεκτονικής. Εκδόσεις Καστανιώτη.
7. Τσαλικίδης Ιωάννης Α., 2008. Αρχιτεκτονική τοπίου ,Εισαγωγή στη θεωρία και στην εφαρμογή. Εκδόσεις Επίκεντρο

Ξένα :

1. P. Dauwergne, 1977
2. J.P. Muret et als. 1987
3. Tandy. 2000. C. Handbook of Landscape. World Archaeological Congress Research Paperback
4. Tate. 2001. A. Great City Parks. Published in *Great City Parks* .
5. Thompson, I. Dam, T. Balsby Nielsen, J. 2005. European Landscape Architecture Best Practice in Detailing. Amazon.
6. Weilacher U. 2008. Between Landscape Architecture and Land Art. Birkhäuser Architecture

Ισότοποι:

<http://www.phala.gr/phala/>

<http://www.yolkstudio.gr/sitegr/files/astiko->

[topio.pdfhttp://www.gewponoi.com/fytikh/index.php?topic=2930.0](http://www.gewponoi.com/fytikh/index.php?topic=2930.0)